

ΟΦΙΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ
ΕΔΩΞΕ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΝΕΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΩΣ
ΠΙΕΡΙΑΣ "Ο ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ",
ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ

Κάλαντα Όφεως σε σπίτια Οφιτών

Τα παραδοσιακά Οφίτικα κάλαντα είπαν για μια ακόμη χρονιά τα παιδιά των τμημάτων του συλλόγου μας μαζί με τα μέλη του Δ.Σ. του Υψηλάντη και του Εθνικού. Την παραμονή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς με τη συνοδεία της ποντιακής λύρας ομάδες παιδιών και με την συνοδεία των μεγαλύτερων ψάλλουν τα Οφίτικα παραδοσιακά κάλαντα στη Νέα Τραπεζούντα, αλλά και σε όλα τα σπίτια Οφιτών και φίλων στην Κατερίνη και στην γύρω περιοχή. Το έθιμο αυτό όπως είναι γνωστό κρατάει από τον Πόντο, (το θύμισμα το λέγανε οι παλαιότεροι) και εδώ και τριάντα και πλέον χρόνια γίνεται και στην πόλη της Κατερίνης με μεγάλη επιτυχία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του συλλόγου ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ ευχαριστεί όλους για την συνδρομή τους και την οικονομική στήριξη του συλλόγου μέσω του εθίμου αυτού.

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ"
Ν. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ

Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ Αρ. Φύλλου 103 - Αεργίτες - Χριστιανάρης (Νοέμβριος - Δεκέμβριος) 2013

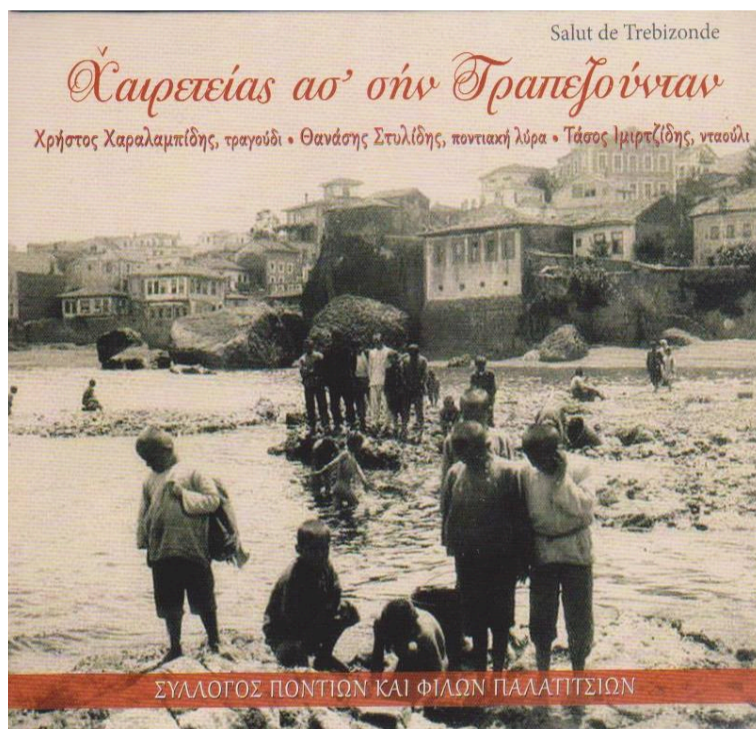
ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ C.D

«Χαιρετείας ασ' σήν Τραπεζούνταν»

Με διοργανωτές τους Ποντιακούς συλλόγους «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ» Κατερίνης και «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ» Ν. Τραπεζούντας,

Πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 8 Δεκεμβρίου 2013 στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Κατερίνης η παρουσίαση του μουσικού οδοιπορικού «Χαιρετείας ασ' σήν Τραπεζούνταν», με υπέροχα, γνωστά και λιγότερο γνωστά, 15 παραδοσιακά τραγούδια από διάφορες περιοχές του ιστορικού Πόντου. Πρόκειται, για μια νέα ποιοτική προσπάθεια, για μια εξαιρετική μουσική δημιουργία, με πρωταγωνιστές-συντελεστές τους : Χρήστο Χαραλαμπίδη στο τραγούδι, Θανάση Στυλίδη στη λύρα και Τάσο Ιμιρτζίδη στο νταούλι, ενώ την ευθύνη της αισθητικής-φωτογραφικής επιμέλειας είχε ο κ. Γιάννης Μεγαλόπουλος. Όλοι τους στάθηκαν πραγματικά στο ύψος των περιστάσεων, δίνοντας τον καλύτερό τους εαυτό, με μεράκι, συνέπεια και αίσθημα ευθύνης.

συνέχεια στη σελ. 4

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ

Μια από τις σημαντικότερες πόλεις του Ελληνικού και του ιστορικού Πόντου αλλά και όλης της Ανατολής, είναι η Πρωτεύουσα των Μεγάλων Κομνηνών, η Τραπεζούντα. Χτισμένη στις ακτές της Μαύρης Θαλάσσης ή του Ευξείνου Πόντου, αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί μια από τις μεγάλες και ιστορικές πόλεις της σύγχρονης Τουρκίας.

Η ιστορία της χάνεται στα βάθη των αιώνων. Ιδρύθηκε τον 7ο αιώνα από Έλληνες της Σινώπης. Κατέστη όμως αποικία των Μιλησίων μαζί με την Κερασούντα και τα Κοτύωρα σημερινή Ορντού. Ο ιστορικός της αρχαιότητας Ξενοφών στο έργο του "Κύρου Ανάβασις", περιγράφει την Κολχική Τραπεζούντα ως αποικία της Σινώπης. Αργότερα οι Τραπεζούντιοι ίδρυσαν αποικίες σε διάφορα μέρη του Ελληνισμού, όπως στην Ερυθραία, στην χερσόνησο του Ταύρου, αλλά και σε αυτήν την Αρκαδία της Πελοποννήσου. Για την Νέα Τραπεζούντα, την θυγατρική αυτήν πόλη της Τραπεζούντος στην Αρκαδία, ο Πausanias μας διασώζει την εξής πληροφορία: "Οι πρώτοι κάτοικοι της Αρκαδικής Τραπεζούντος, ήταν αναμφίβολα άποικοι της Μητροπολιτικής Τραπεζούντος. Οι κάτοικοι διατήρησαν την αγάπη και την αφοσίωσή τους στην πατρίδα, μέχρι την καταστροφή της Νέας τους πατρι-

δος. Με την έναρξη του Πελοποννησιακού Πολέμου, ο Στρατηγός Επαμεινώνδας προσπάθησε να ενώσει όλους τους Αρκάδες σε μία συμμαχία εναντίον των Σπαρτιατών οχυρώνοντάς τους στην Μεγαλόπολη. Οι Τραπεζούντιοι όμως, μη μπορώντας να ενωθούν με τους άλλους Αρκάδες, αφού καταστράφηκε η νέα τους πατρίδα, γυρισαν πίσω στην Τραπεζούντα, όπου οι κάτοικοι τους δέχτηκαν ως πατριώτες και συγγενείς.

Ο Χριστιανισμός στην Τραπεζούντα και γενικά στην περιοχή του Πόντου, διαδόθηκε από τα πρώτα αποστολικά χρόνια. Πληροφορίες αντλούμε από τις Πράξεις των Αποστόλων, αλλά και από την Α' Καθολική Επιστολή του Πέτρου.

συνέχεια στη σελ. 3

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Διαβάζουμε στις Πράξεις των Αποστόλων: "Τη ίδια διαλέκτω ημών, Πάρθοι και Μήδοι και Ελαμίται, και οι κατοικούντες την Μεσοποταμίαν, Ιουδαίαν τε και Καππαδοκίαν, Πόντον και την Ασίαν, Φρυγίαν τε και Παμφυλίαν....", ενώ στην Α' Καθολική Επιστολή Πέτρου διαβάζουμε: "Πέτρος, Απόστολος Ιησού Χριστού εκλεκτοίς παρεπιδήμοις διασποράς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ασίας Βιθυνίας κατά πρόγνωσιν Θεού....".

Η παράδοση θέλει, την διάδοση του Χριστιανισμού τόσο από τον Απόστολο Πέτρο, όσο και από τον Απόστολο Ανδρέα, ο οποίος περιόδευσε στα μέρη εκείνα, πρίν φτάσει στην Πόλη του Βύζαντος και ιδρύσει εκεί θυσιαστήριον, το οποίο είναι η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία. Μάλιστα οι κάτοικοι της Τραπεζούντος διέσωζαν από στόμα σε στόμα, μέχρι και την καταστροφή το 1922, ότι κάτω από τον Ιερό Ναό του Αγίου Γρηγορίου, υπήρχε το σπήλαιο όπου ο Απόστολος Ανδρέας έπηξε Θυσιαστήριο.

Στην αρχή, η Εκκλησία της Τραπεζούντος υπήγετο ως Επισκοπή στην Μητρόπολη Νεοκαισαρείας. Από τον 8ο αιώνα και μετά, όπου η πόλη εξελίχθηκε σε μεγάλο εμπορικό κέντρο της Αυτοκρατορίας, επηρέασε θετικά και την εξέλιξη της μέχρι τότε Επισκοπής να αναδειχτεί σε Μητρόπολη, χαρακτηριζόμενη και ως Αρχιεπισκοπή κατά τον 8ο και 9 αιώνα.

Με την κατάληψη της Κωνσταντινουπόλεως από τους Φράγκους το 1204 με την Τετάρτη Σταυροφορία, η Τραπεζούς ως Πρωτεύουσα της ομνύμου Αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών, αποκτά και νέα προνόμια. Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος τιτλοφορείται "Υπέρτιμος και Έξαρχος πάσης Λαζικής", ενώ εντός των ορίων της Μητροπόλεως του προσφωνείται "Παναγιώτατος".

Οι Μεγάλοι Κομνηνοί, καθόλη την διάρκεια της Αυτοκρατορίας τους, προσπάθησαν πολλές φορές να αποσπάσουν την Μητρόπολη - Αρχιεπισκοπή Τραπεζούντος από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, χωρίς αποτέλεσμα. Πέτυχαν όμως κάτι άλλο. Σε Σύνοδο που συνεκλήθη στην Καλλίπολη της Ανατολικής Θράκης το 1261, λίγο πρίν από την ανακατάληψη της Πόλεως από τους Παλαιολόγους, αποφασίστηκε ότι η εκλογή του εκάστοτε Μητροπολίτου Τραπεζούντος, να γίνεται στην έδρα του, τη προτάσει των επιφανών κατοίκων, τη παρουσία κάποιου Πατριαρχικού Επιτρόπου, ενώ η χειροτονία του να γίνεται στην Κωνσταντινούπολη από τον Πατριάρχη τον οποίο και θα μνημόνευε σε

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ

Αποψη της Τραπεζούντας από το κάστρο της

κάθε Θεία Λειτουργία. Αυτό το προνόμιο έγινε σεβαστό σε όλους τους μετέπειτα αιώνες που ακολούθησαν, μέχρι και τον τελευταίο Μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρύσανθο.

Σημαντικός είναι και ο κατάλογος των Επισκόπων της Τραπεζούντος. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον Δόμνο, ο οποίος πήρε μέρος στην Α' Οικουμενική Σύνοδο το 325 μ. Χ. στην Νίκαια, τον Ατάρβιο που ζή τον 5ο αιώνα, τον Αντίπατρο τον 6ο αιώνα, ενώ τον 8ο αιώνα έχουμε τον πρώτο Μητροπολίτη Τραπεζούντος Χριστοφόρο.

Με την ίδρυση της Αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών, έχουμε τον Νήφωνα που πήρε μέρος στην Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως το 1350, κατά των Βαρλαάμ και Ακινδύνου. Μετά τον Νήφωνα, έχουμε τον Ιωσήφ Λαζαρόπουλον (1364 - 1368), όπου στο τέλος παραιτήθηκε και αποσύρθηκε σε Μοναστήρι του Πόντου. Τον διαδέχτηκε ο Θεοδόσιος το 1370, αδελφός του κτήτορος της Ιεράς, Βασιλικής, Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής του Διονυσίου του Αγίου Όρους, τον οποίο βοήθησε αρκετά. Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος Δωρόθεος, που λαμβάνει μέρος στην Σύνοδο της Φεράρας - Φλωρεντίας, όπου υπογράφει και την Ένωση των Εκκλησιών, εκπροσωπώντας και τον Μητροπολίτη Καισαρείας.

Μια σημαντική προσωπικότητα

που καταγόταν από την Τραπεζούντα, είναι και ο Μητροπολίτης Νικαίας, είτε Καρδινάλιος της Εκκλησίας της Ρώμης, Βησσαρίων. Άρχοντας στους τρόπους και την καταγωγή του, άριστος γνώστης της θεολογίας και της ελληνικής φιλοσοφίας, εξελέγη Μητροπολίτης Νικαίας, στην οποία δεν πήγε ποτέ, λόγω της καταλήψεως της Νικαίας από τους Οθωμανούς. Ο Βησσαρίων, έλαβε μέρος στην Σύνοδο της Φεράρας - Φλωρεντίας. Εκεί ασπάστηκε τον Ρωμαιοκαθολικισμό. Έγινε Καρδινάλιος, του δόθηκε ο ψιλός τίτλος του "Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως", ενώ ήταν δύο φορές υποψήφιος για τον Παπικό Θρόνο. Πέθανε στην Ιταλία, αφήνοντας την πλουσία Βιβλιοθήκη του σε χειρόγραφα, κώδικες και βιβλία στην Βενετία. Ο πολύτιμος αυτός θησαυρός βρίσκεται σήμερα στην περίφημη Μαρκανθή Βιβλιοθήκη της Γαληνοτάτης Βενετίας.

Η Τραπεζούς, ως Πρωτεύουσα του Πόντου, τόσο πρίν, όσο και κατά την διάρκεια της Δυναστείας των Μεγάλων Κομνηνών, στολίστηκε και με σημαντικά μνημεία, τα οποία υπάρχουν και κοσμούν σήμερα την Τραπεζούντα, μερικά από τα οποία λειτουργούν ως Τεμένοι ή Μουσεία.

Το πρώτο και σημαντικότερο μνημείο, είναι ο Ναός της Αγίας Σοφίας, έργο του 13ου αιώνα. Λειτουργήσε ως Εκ-

κλησία μέχρι τον 17ο αιώνα, οπότε μετατράπηκε σε Τζαμί, για να λειτουργήσει στον 20ο αιώνα, ως Μουσείο, ενώ σήμερα δυστυχώς παρά τις αντιδράσεις εντός της Τουρκίας, μετατράπηκε και πάλι σε Τζαμί.

Ένα άλλο σημαντικό χριστιανικό μνημείο, είναι η Εκκλησία της Παναγίας της Χρυσοκεφάλου. Σύμφωνα με την περιγραφή του Μητροπολίτου Τραπεζούντος Χρυσάνθου, ονομάστηκε έτσι από την ψηφιδωτή εικόνα της Παναγίας, όπου το κεφάλι της ήταν στολισμένο από ψηφίδες χρυσού. Στον Ναό αυτόν, υπήρχε ο τάφος του Αυτοκράτορος Αλεξίου του Δ' του Μεγαλοκομνηνού (1417 - 1447). Μετατράπηκε σε Τζαμί με την ονομασία Ορτά Χισάρ (Μεσαίο φρούριο), Μπουγιούκ (Μεγάλο) ή Φετίχ (Πορθητού) Τζαμί.

Σημαντικός επίσης είναι και ο Ναός του πολιούχου της Τραπεζούντος του Αγίου Ευγενίου. Ο Ναός, είναι χτισμένος επάνω σε λόφο και εκεί φυλάσσονταν τα ιερά λείψανα του Αγίου Ευγενίου. Μετά την κατάληψη της Τραπεζούντος από τους Οθωμανούς το 1461, ο ναός μετατράπηκε σε Τζαμί με την ονομασία Γενί Τζουμά Τζαμισί, δηλαδή το Τζαμί της Νέας Παρασκευής μια και η Τραπεζούς έπεσε στα χέρια των Οθωμανών ημέρα Παρασκευής.

Εκτός όμως από τις Εκκλησίες, σημαντική θέση κατέχουν και για την Εκκλησία της Τραπεζούντος και τα Μοναστήρια. Από αυτά ξεχωριστή θέση στην ζωή των Τραπεζουντίων και όχι μόνο, ήταν της Παναγίας της Θεοσκεπάστου, κτίσμα του 14ου αιώνα, στην οποία σώζεται μέχρι και σήμερα ο τάφος του Μητροπολίτου Τραπεζούντος Κωνσταντίνου. Ένα άλλο σημαντικότατο Μοναστήρι, που μέχρι και σήμερα αποτελεί το καύχημα όλου του Ποντιακού Ελληνισμού, αλλά και όλη της Ρωμηοσύνης, είναι η Παναγία του Σουμελά. Αν και βρισκόταν μέσα στην Εκκλησιαστική περιφέρεια της Μητροπόλεως Τραπεζούντος, το Μοναστήρι αυτό, όπως και του Αγίου Γεωργίου του Περιστερεώτα, αλλά και του Αγίου Ιωάννου του Βαζελώνος υπήγοντο στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, ως Πατριαρχικές Μονές. Και τα τέσσερα αυτά Μοναστήρια, λειτουργούσαν μέχρι και το 1923, ενώ μετά την καταστροφή, μετατράπηκαν σε ερείπια ή σε Μουσεία.

Η Εκκλησία της Τραπεζούντος, μετά την καταστροφή του 1922, έπαψε να υφίσταται διοικητά τουλάχιστον, παραμένει όμως εν ενεργεία Μητρόπολη του Οικουμενικού μας Πατριαρχείου, εν χηρεία όμως. Ο τελευταίος Μητροπολίτης της, ήταν ο Χρυσάνθος, ο οποίος στην συνέχεια έγινε Αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Από τότε ο Θρόνος της Μητροπόλεως Τραπεζούντος παραμένει κενός, περιμένοντας το πλήρωμα του χρόνου.

Μια επίσκεψη στην Τραπεζούντα θα μας αναγεννήσει όλους μας, αλλά θα μας κάνει να νιώσουμε την ιστορία και τον πολιτισμό μας, τον οποίο δεν έχουμε το δικαίωμα να τον απεμπολήσουμε, διότι τότε θα είμαστε καταδικασμένοι στην αφάνεια και την καταστροφή.

**Αρχιμ. Ιωακείμ Οικονομικός,
Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος
Ι. Μ. Κίτρος.**

Η Εκκλησία της Αγίας Σοφίας στην Τραπεζούντα

Το Μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά στην Τραπεζούντα

ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ C.D

«Χαιρετείας ασ' σήν Τραπεζούνταν»

συνέχεια από τη σελ. 1

Προσφέρουν, έτσι, αναγκαία πάντα, αυθεντική, εκλεκτή μουσική τροφή στους πολυπληθείς λάτρεις της πλούσιας ποντιακής παραδοσιακής μουσικής, στους νέους μουσικούς και όχι μόνο.

Στην άρτια και μεστή από κάθε άποψη εκδήλωση, με διοργανωτές τους ποντιακούς συλλόγους «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ» Κατερίνης και «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ» Ν. Τραπεζούντας, μέσα δε σε μια ωραία ατμόσφαιρα και μπροστά σε πολλούς συμπατριώτες, οι καλλιτέχνες-δημιουργοί του C.D ερμήνευσαν θαυμάσια 4 αντιπροσωπευτικά τραγούδια, έτερψαν, ενθουσίασαν και φυσικά καταχειροκροτήθηκαν. Συμμετείχαν μάλιστα χορευτές των δύο συλλόγων.

Αξίζει να σημειωθεί πως σημαντική συνεισφορά στην επιτυχία της εκδήλωσης είχαν οι άκρως ενδιαφέρουσες και εμπειριστατωμένες εισηγήσεις των κων: Άρη Κασιμίδη, με θέμα «Η μουσική και ο χορός δηλωτικά της παρουσίας και της καταξίωσης των Ποντίων στην Πιερία του 20ου αιώνα», Γιάννη Μεγαλόπουλου, με θέμα «Το Ποντιακό τραγούδι ως αυτογνωσία» και Θανάση Στυλίδη, με θέμα «Παράδοση και παραδοσιακή «δεξιτεχνία» στη λύρα» καθώς και η τοποθέτηση του κ. Μιχάλη Καραβέλα, σπουδαίου χορευτή και σημαντικού μελετητή της ποντιακής παράδοσης.

Η «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ» Κατερίνης και ο «ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ» Ν. Τραπεζούντας ευχαριστούν θερμά τους σπουδαίους μουσικούς που τους εμπιστεύθηκαν τη διοργάνωση της εκδήλωσης, τον Ο.Π.Α.Π του Δήμου Κατερίνης για τη διάθεση της αίθουσας, τα Μ.Μ.Ε του τόπου μας για την προβολή, τον κ. Κοκκινίδη για τη δωρεάν ηχητική κάλυψη, τον κ. Μεγαλόπουλο για τη δωρεά σπάντων χαρτών αλλά και όλους που έδωσαν το παρόν. Σημείο διάθεσης του C.D.: «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ» Κατερίνης (Πολιτιστική Στέγη- Ηλιουπόλεως 20).

Τέλος, εύχονται υγεία και προκοπή!

Οι συντελεστές του CD με μέλη των Δ.Σ. των δύο Συλλόγων

Άποψη του κόσμου

Ο λυράρης Θανάσης Στυλίδης

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΩΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ

του Γιάννη Μεγαλόπουλου
εισήγηση: πρώτη

Θέλω να σας δηλώσω ως ο τελευταίος εργάτης ευχαριστημένος και ικανοποιημένος γιατί μου δόθηκε η δυνατότητα να συμβάλω έστω κατά ελάχιστο στη δημιουργία αυτού του CD «ΧΑΙΡΕΤΙΑΣ ΑΣ' ΣΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΝ» όπως και η ευκαιρία να σας αναπτύξω το θέμα μου στο οποίο καταθέτω την προσωπική μου μαρτυρία.

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τις βίαιες αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα. Ότι μας εξουσίαζε αλλάζει χέρια και μορφή. Κάτι καινούριο γεννιέται. Εξουσιάζει όποιος μπορεί να παράγει και να χρησιμοποιεί προηγμένη τεχνολογία και όποιος μπορεί να παρεμβάλλεται στη ροή του χρήματος.

Αυλα αγαθά όπως οι έννοιες του Έθνους, της Δημοκρατίας, της κουλτούρας, της γλώσσας κ.α. έχουν ήδη μεταλλαχθεί και εν πολλοίς εξαφανιστεί από την ταχύτατη ανάμειξη των λαών και την επέλαση του παγκόσμιου, το οποίο μας βρήκε και πάλι ανέτοιμους.

Πώς θα αυτοπροσδιορίζεται αλλά και πως θα ετεροπροσδιορίζεται, βασικά και τα δύο στον πολιτισμό, ο άνθρωπος στη νέα χιλιετία;

Γιατί άραγε να αναζητούμε την αυτογνωσία στο ποντιακό δημοτικό τραγούδι;

Το δημοτικό τραγούδι, ως αυτοπροσδιοριστική ταυτότητα, χρησιμοποιήθηκε στη ρομαντική εποχή (18ος-19ος αιώνας) από τους μηχανικούς της πολιτικής στη δημιουργία των εθνικών κρατών, αλλά και ως φορέας αξιών που προσδιόριζαν τις πολιτιστικές αρχές δόμησης των κρατών. Το ίδιο έκαναν και οι επαναστάτες. Ο Ρήγας με τον Θούριο, τα κλέφτικα τραγούδια, η ηρωική ακριτική ποίηση είναι μερικά παραδείγματα.

Ποιο ρόλο όμως μπορεί να παίξει στο επερχόμενο το δημοτικό τραγούδι;

Μπορεί, ως φορέας της γλώσσας, να κυριαρχήσει της αγγλικής, που είναι η γλώσσα της επιστήμης, του εμπορίου και της τεχνικής;

Μπορεί να υποστηρίξει, όπως έκανε ως τώρα στην ιστορία, παραδο-

Ο Γιάννης Μεγαλόπουλος κατά την εισήγησή του

σιακές αξίες, στις όλο και διογκωμένες πόλεις-τέρατα;
Μπορεί να αποτρέψει τη ραγδαία αμερικανοποίηση των ηθών και των εθίμων;
Μπορούμε τελικά να αντισταθούμε στον πολιτιστικό Αρμαγεδδώνα;
Ναι, αν αποδεχθούμε στην πράξη και μελετήσουμε το δημοτικό μας τραγούδι και εν προκειμένω το ποντιακό, ως συμπύκνωση του τρισχιλιόχρονου πολιτισμού του Πόντου.

Γιατί, το ποντιακό δημοτικό τραγούδι και δίστιχο:
είναι προσδιοριστική ταυτότητα του εσώτερου κυρίως εαυτού μας
λόγος μεταφορικός, μυθικός
λόγος δραστικός, τελετουργικός
λόγος συναισθηματικά φορτισμένος
λόγος έμφορτος με εικόνες
λόγος ποιητικός, ιστορικός
διάλογος συγκινησιακά φορτισμένος
έμμετρη αφήγηση
ζωή μέσα στην τέχνη

Με λίγα λόγια ζωή του νου στα όρια της καρδιάς και εξανθρωπισμός της λογικής.
Όταν τραγουδώ με τον τελετουργικό αργό, ρυθμικό τρόπο τον οποίο με δίδαξε και με μύησε θα έλεγα ο Αντώνης και ο Χρήστος Χαραλαμπίδης αισθάνομαι μέσα μου να τραγουδούν χιλιάδες προγονοί μου. Νομίζω ότι η φωνή μου είναι δική τους φωνή. Νομίζω ότι ο πόνος, ο πόθος, η χαρά, η ανάγκη και τα όνειρά τους γίνονται και δικά μου.

Ότι, η συνειδησή μου πλαταίνει και εκτείνεται στο βάθος της ελληνικής και της ποντιακής ιστορίας, ζώντας την ορατή και την άορατη πλευρά του εαυτού μου.

Πως, γίνομαι μια σπίθα στη φωτιά της ποντιακής ράτσας.

Αντιστέκομαι στην κατακλυσμιαία ανωνυμία, με την ελληνική συνειδηση, και τραγουδώντας την ζωντανεύω όλους τους προγόνους, δίδοντάς τους ζωή για άλλη μια γενιά.

Το άορατο αυτό σώμα μου είναι η πατρίδα μου. Εκεί όπου είναι και οι τάφοι των προγόνων μου 3000 χρόνια τώρα, εκεί που κατοικούν οι λύπες και οι χαρές τους, εκεί που ο ήχος της λύρας κάνει τον δαίμονα, άγγελο.

Επιλέγοντας πιο τραγούδι θα τραγουδήσω διαλέγω και ποιος προγονός μου θα γκρεμιστεί στην αφάνεια και ποιος θα ανέβει στο φως της ημέρας, σιωπηλός, φλεγόμενος στη μελωδία.

Έτσι γίνομαι γέφυρα ζωής της ποντιακής συνειδησης, της ποντιακής παράδοσης που τραγουδά στη Μαύρη Θάλασσα από τη μυθική Αργοναυτική εξόρμηση, στα Ομηρικά έπη, στο βυζαντινό δημώδες ακριτικό, όπως και στο νεώτερο σήμερα.

Τώρα, σ' όλη αυτή την ποιητική πορεία που ιστορικά με χαρακτηρίζει, αναγνωρίζω επιπλέον τα τραγικά στοιχεία του αρχαίου ελληνικού δράματος, «...δι' ελέου και φόβου παραίνουσα την των τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν» (Ποιητική 496 22)

Γύρω από το τραπέζι, προεξάρχοντας του λυράρη, μαζεύεται συνήθως μικρή ομάδα φίλων με σεβασμό στη μουσική και τον στίχο-χωρίς περιττή βοή-αποδίδει θα έ-

Χρήστος Χαραλαμπίδης, Θανάσης Στυλίδης, Τάσος Ιμριτζίδης
σε ένα παραδοσιακό τραγούδι

λεγα με μαγική εκφραστικότητα, με ζωογόνο ρυθμικό τόνο, τραγούδια του θανάτου, της ξενιτιάς και του χαμού. Τραγούδια που συνοδεύονται από λυγμούς και δάκρυα.

Όποιοι η ψυχή βαρύνεται, μοιράζει αυτό το βάρος τραγουδιστά και το διασκορπίζει σε όσους αισθανόμενοι, το φόβο του θανάτου, ενεργοποιώντας τον ελεο, συντελούν στην κάθαρση, επαναλαμβάνοντας το στίχο.

Όταν το βάρος της καρδιάς ελαφρύνει τότε έρχονται τα τραγούδια της αγάπης, που μελώνουν την καρδιά και συντονίζουν το νου στο ρυθμό της ζωής.

Ακολουθούν τα σκωπτικά τραγούδια και δίστιχα τα οποία φέρνουν την ευθυμία και το χορό.

Η τελετουργία συνεχίζεται με τη συμποτική ομάδα να τραγουδά στην πλατεία, για να κάνει γνωστή τη χαρά, και τη νίκη της ζωής.

Το κλείσιμο γίνεται όταν επανεμφανίζεται ο ήλιος τον οποίο υμνώντας και τραγουδώντας «περαίνουμε» αυτή τη μυσταγωγία.

Αυτό το μουσικό τελετουργικό, που ξεκίνησε από το τραγικό και κατέληξε στο κωμικό, με παραπεμπει στο αρχαίο δράμα, στην τραγική ποίηση. Τραγική γιατί αυτός που συμμετέχει ζει το όριο. Τραγουδά το θάνατό του, όντας στη ζωή. Σμίγει τα όρια του επέκεινα με τη ζωή, του νου και της καρδιάς, της λογικής και του συναισθηματος.

Το δημοτικό τραγούδι γεννιέται σ' αυτά τα όρια, στον πόνο, στην ανάγκη, στην ενθουσιαστική ορμή, στο ακραίο. Δεν γράφεται μόνο όπως η ποίηση, αλλά είναι ποίημα που τραγουδιέται από πολλούς.

Η συμμετοχή μου σ' αυτά τα δρώμενα, καθαγίασε μέσα μου τον ποντιακό πολιτισμό, ιεροποίησε την ποντιακή διάλεκτο, αύξησε το ενδιαφέρον μου για την ιστορία του Πόντου, πυροδότησε την ερευνητική πείνα μου για την τοπική ιστοριογραφία του Όφειως ποταμού, με ώθησε στο να αναζητήσω τις ρίζες μου, τεκμήρια αλήθειας και γνώσης, επιτυγχάνοντας με αυτόν τον τρόπο πρόοδο στην αυτογνωσία.

Οι ποντιακοί σύλλογοι άραγε μπορούν ως διαχειριστές της συλλογικής μνήμης και συνειδησης, τώρα που το παγκόσμιο κύμα σβήνει τους δρόμους, να χαράξουν νέους δρόμους αυτογνωσίας, διδάσκοντάς μας την ελλείπουσα ιστορία μας και την ποντιακή διάλεκτο με τη λύρα και τραγούδι όπως και την ομηρική εποχή;

ΟΧΙ, όσο το φαίνεσθαι προηγείται του είναι.

ΟΧΙ, όσο είναι υποχείρια πολιτικών παρατάξεων

ΟΧΙ, όσο οι διανοούμενοι αδιαφορούν για τη συνεχιζόμενη Πυρπόληση των ιερών και των οσίων της παράδοσής μας.

ΟΧΙ, όσο εσύ που με διδάσκεις και με οδηγείς με τη λύρα και το τραγούδι σου δεν προσέχεις το ρυθμό και το στίχο, το ήθος και την όλη παρουσία σου.

ΟΧΙ, όσο εσύ και εγώ υποτακτικά αδιαφορούμε.

Ο μεγάλος Κρητικός Νίκος Καζαντζάκης μας θυμίζει «Το πρώτο σου χρέος εκτελώντας τη θητεία σου στη ράτσα, είναι να νιώσεις μέσα σου όλους τους προγόνους, το δεύτερο να φωτίσεις την ορμή τους και να συνεχίσεις το έργο τους. Το τρίτο σου χρέος, να παραδώσεις στο γιο τη μεγάλη εντολή να σε ξεπεράσει!».

Ο Γιάννης Μεγαλόπουλος απονέμει αντίγραφο χάρτη στον Πρόεδρο του Συλλόγου "Υψηλάντη"

ΦΙΛΩΝ ΚΤΕΝΙΔΗΣ

Οι Τραντέλληνες του Ποντιακού Ελληνισμού

Ένας από τους μεγάλους Έλληνες που γέννησε ο Πόντος ήταν και ο Φίλων Κτενίδης. Μια διακεκριμένη προσωπικότητα του πνευματικού κόσμου.

του Χρήστου Γιανταμίδη
Απόστρατου Αξιωματικού
του Πολεμικού Ναυτικού

Από πού να αρχίσω και πού να τελειώσω για να περιγράψω τον μεγάλο αυτόν πνευματικό δημιουργό της δημοσιογραφίας, του θεάτρου, της ιατρικής επιστήμης, της πολιτικής, του εμπνευστού και δημιουργού της ιδέας για την ανιστόρηση της μονής της Παναγίας Σουμελά στην Καστανιά Βερμίου, ενώ πάνω από όλα υπήρξε ένα πραγματικός στρατιώτης για την Ελλάδα, γεγονός που αποδεικνύεται με την συμμετοχή του στους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13 για την απελευθέρωση της Ηπείρου και της Μακεδονίας, αλλά και στο Μικρασιατικό μέτωπο του 1919-1922. Τα υψηλά ιδανικά και αγάπης για την Ελλάδα τον οδήγησαν στο να διακόψει δύο φορές τις ιατρικές του σπουδές για να καταταγεί εθελοντικά στον ελληνικό στρατό. Γιατί πίστευε ότι στους αγώνες αυτούς διακυβεύεται η τύχη της Ελλάδας και κατ' επέκταση και η τύχη του Μικρασιατικού-Ποντιακού Ελληνισμού.

Αλήθεια, υπάρχουν σήμερα τόσο μεγάλοι Πατριώτες σαν τον Φίλων Κτενίδη;

Μήπως πτωχέυσουμε και από πατριώτες; Γιατί; Γιατί αν είχαμε την αγάπη για την Ελλάδα όπως ο Φίλων Κτενίδης, η πατρίδα μας δεν θα ευρίσκετο στην επαίσχυντη θέση μεταξύ των κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση με το επιβαλλόμενο επαχθές μνημόνιο που αμαυρώνει την χώρα μας με τις απαράμιλλες ιστορικές-πολιτισμικές αξίες της.

Ας πάρουμε όμως τα γεγονότα με την σειρά τους.

Γεννήθηκε στην Τραπεζούντα το 1889 και πέθανε στην Θεσσαλονίκη το 1963. Φοίτησε στην περίφημη σχολή, στο Φρονιστήριο της Τραπεζούντας, από όπου

αποφοίτησε με βαθμό άριστα. Παράλληλα με τις σπουδές του, εργαζόταν στην εφημερίδα «Εθνική Δράση» συνεργαζόμενος και με τον εθνομάρτυρα δημοσιογράφο Νίκο Καπτετανίδη, όπου και οι δύο μαζί, προωθούσαν με θάρρος τα Εθνικά Ζητήματα παρά τις επανειλημμένες απειλές των Τούρκων.

Το 1910, και σε ηλικία 21 ετών εκδίδει το περιοδικό «Επιθεώρηση». Στην συνέχεια όμως, λόγω της έντονης εθνικιστικής του δράσης καταδιώκεται από τους Νεότουρκους και λόγω αυτής της ανηλεούς καταδίωξης του, αναγκάζεται να εγκαταλείψει τον αγαπημένο του Πόντο για να έρθει στην Αθήνα. Εγγράφεται στην ιατρική σχολή του Πανεπιστημίου των Αθηνών.

Το 1912 διακόπτει τις σπουδές του για να λάβει μέρος στους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13 ως εθελοντής όπως προανέφερα. Το 1920 για δεύτερη φορά διακόπτει τις σπουδές του από το Παρίσι όπου πήγε για ιατρική ειδίκευση. Τόσο μεγάλη ήταν η αγάπη του για την Ελλάδα που προτίμησε να πολεμήσει γι' αυτήν αντί να συνεχίσει τις σπουδές του. Σύνηθες φαινόμενο/γεγονός για τους Έλληνες του Πόντου και δεν ήταν ο μόνος. Βλέπετε οι Ακρίτες του Βυζαντίου είχαν υψηλό αίσημα αγάπης και θυσίας για την πατρίδα.

Το 1935 εκλέγεται Βουλευτής Αθηνών με το Λαϊκό κόμμα του Τσαλδάρη.

Το 1938 εγκαταστάθηκε στην Θεσσαλονίκη με την οικογένειά του, ασκώντας το ιατρικό του επάγγελμα.

Καθ' όλη την διάρκεια της ζωής του, δεν έπαψε ποτέ

Ο Ιερός Ναός της Παναγίας του Πόντου στο όρος Βέρμιο

να σκέπτεται και να νοσταλγεί τις αλησμόνητες πατρίδες, και για την διαφύλαξη και συνέχιση των ιστορικών και λαογραφικών θησαυρών του ελληνισμού του Πόντου, το 1950 εκδίδει το περιοδικό «Ποντιακή Εστία» με μεγάλη λαϊκή απήχηση λόγω της λαογραφικής, ιστορικής, εθνολογικής, και γλωσσολογικής ύλης, που κυριολεκτικά συγκίνησε τις σύγχρονες ποντιακές γενεές. Το 1956 η Ακαδημία των Αθηνών βραβεύει το περιοδικό «Ποντιακή Εστία» εις αναγνώριση της αξίας του περιοδικού αλλά και των πνευματικών του μόχθων.

Ο πνευματικός νους, η πνευματική αυτή διάνοια, ήθελε να προσφέρει περισσότερα για την ποντιακή ιστορία, λαογραφία, ήθη, έθιμα και παραδόσεις. Έτσι, έγραψε αξιόλογα θεατρικά και ποιητικά έργα μεγάλης αξίας, με κορωνίδα το παρακάτω ποίημά του «Η καμπάνα του Πόντου» που αναφέρεται με πόνο ψυχής στην Τραπεζούντα και τα κάστρα της, που κατακτήθηκαν από τους Οθωμανούς τον Αύγουστο του 1461 στην ποντιακή αρχαίζουσα Ιονική διάλεκτο.

Η Καμπάνα του Πόντου

‘Έναν πουλίν, μαύρον πουλίν, μαύρον άμον την νύχταν

Ολονυχτίς τριγύριζεν ολόγερα ‘ς σόν Κάστρεν ‘ς σόν Κάστρεν’ ς σά καστρότειχα τη μαύρον Τραπεζούντας,

Που έχ’ τά ρίζας’ ς σόν γιαλόν και την κορφήν άτ’ς ‘ς σ’ άστρα

Π’ είχαν δέκα καστρόπορτας και ούλια χαλκοδε-

μένα.

‘Όλεν ο Κάστρεν έλαμπεν, άμον ντό λάμπ’ ο ‘Ηλεν

Και το παλάτιν έλαμπεν άμον δαμάντ’ς ‘ς σόν φέγγον,

Τη Βασιλέα το παλάτ’, τοί Κομνηνών φωλέα, Π’ έτον τρανόν και θαμαστόν, Κάστρεν απάν’ ‘ς σόν Κάστρεν

Κάποτ’ εγέντονε σεισμός κι η Γή όλεν εσειέν, Κ’ ‘έναν Δεκαπενταύγουστον, κι ‘έναν μαύρον η-μέραν,

Επάρθαν τα κλειδιά ‘θε, κι ο Κάστρεν εκρεμίεν. Πέμνον τά πόρτας ανοιχτά, το Παλάτ’ δίχως θρόνου

Καί δίχως τοί παλατανούς και χωρίς Βασιλέαν ...Κι ο Κάστρεν ό θεόρατον εγέντον κοιμητή-ριν.

‘Έναν πουλίν, μαύρον πουλίν, μαύρον άμον την νύχταν,

Ολονυχτίς τριγύριζεν γύρω ‘ς σα καστροπόδα. Τερεί απάν’, τερεί αφκά, τερεί οπίσ’ κα έμπρα Κι αρχινά να μοιρολογά, μ’ ‘ανθρώπινον λαλί-αν.

Εσειν πλακία άχαρα, μάρμαρα απαρδάλια, Με μονοκέφαλους Αετούς και Μίτρας Βασιλιά-δων,

Μ’ εγκόλπια Πατριαρχών, με Σταυρούς Δεσπο-τάδων,

Αποσκεπάστεν βλαβικά, τ’ άγια τα ταφία.

Ο ουρανόν ελίβωσεν και παραχαμηλώνει.

‘Έμπρα πάγ’ν οι κοδέσπαινες, ‘εμπρα και οί νυ-φάδες,

Μοιρολογούν νοικοκυρές, και κλαίγ’νε τα κορ-τσόπα.

‘Έρταν αγούρ’, έρταν οί γέρ’, έρταν και τα παι-δόπα.

‘Η στράτα εγέντονε ποτάμ’ ‘ασ’ σα πολλά τα δά-κρα.

Χρόνια ‘ερθαν κ’ ‘επέρασαν, καιροί ‘ερθαν και πάγ’νε

Και η καμπάνα το τρανόν αναμέν’ δίχως γλώσ-σαν.

‘εμπαιν’ ‘άερας και βοά, άνεμος και μουγκρίζει, ‘Εμπαιν’νε και τα’ ορώματα τή μέρας και τή νύ-χτας

Και κρούει και κλαίει και τραγωδεί και θλίβεται ο Κόσμον .

Ο Μεγάλος αυτός νοσταλγός, έγραψε και 17 θεατρικά έργα, δράματα, ηθογραφίες, και κωμωδίες, τα οποία απαθανάτισαν τα ήθη, έθιμα και παραδόσεις του Πόντου, μέσω των οποίων νοερά επικοινωνήσαμε με τις ψυχές των προγόνων μας, γνωρίζοντας και τον τρόπο ζωής τους στον μακρινό Πόντο.

Ο Φίλων Κτενίδης όπως προανέφερα ήταν ο εμπνευστής και ο πρωτεργάτης για την ανιστόρηση στην Ελλάδα της ερειπωμένης ιστορικής Σταυροπηγειακής Μονής της Παναγίας Σουμελά μετά τον ξεριζωμό των πιστών της το 1922.

Με δική του πρωτοβουλία και ως ιδρυτής του σωματείου «Παναγία Σουμελά» στις 15 Αυγούστου του 1951 θέτει τον θεμέλιο λίθο για την ανιστόρηση της Μονής στις Καστανιές Βερμίου, σε υψόμετρο 1300 μέτρων, και στις 8 Ιουνίου 1952 πραγματοποιούνται τα εγκαίνια του ναού. Το 1952 το Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών παραχώρησε την εικόνα της Παναγίας Σουμελά μαζί με τα υπάρχοντα κειμήλια της Μονής, στο Φίλων Κτενίδη για την τοποθέτησή τους στην νέα Μονή στο Βέρμιο. Βλέπετε, οι Έλληνες του Πόντου δεν μπορούσαν να ζήσουν χωρίς την Παναγία τους, που από το 386 μ.Χ. τους καθοδηγούσε με την ευλογία της, αλλά ούτε και η Παναγία Σουμελά χωρίς τους πιστούς της. Έκανε και πάλι το θαύμα της και βρέθηκε κοντά τους, στο όρος Βέρμιο μετά από 30 χρόνια χωρισμού.

Αυτός ήταν ο Φίλων Κτενίδης, ένας πραγματικός πατριώτης, ένας γνήσιος Τραντέλληνας (μεγάλος Έλληνας) του ποντιακού ελληνισμού.

Εμείς οι νεώτεροι, του οφείλουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ για το μεγάλο λαογραφικό του έργο που μας κληροδότησε. Ο Θεός να τον έχει καλά εκεί ψηλά στους Ουρανούς, από όπου βλέπει τον αγαπημένο του Πόντο, που τόσα έγραψε γι' αυτόν, αλλά και την αγαπημένη του Ελλάδα που γι' αυτήν πολέμησε ως εθελοντής στρατιώτης, πιστός στα ιδανικά της. Χαιρετισμούς στον αγαπητό συνάδελφο και συνεργάτη σου Νίκο Καπτετανίδη για τον οποίο θα αρθρογραφήσω στο επόμενο τεύχος.

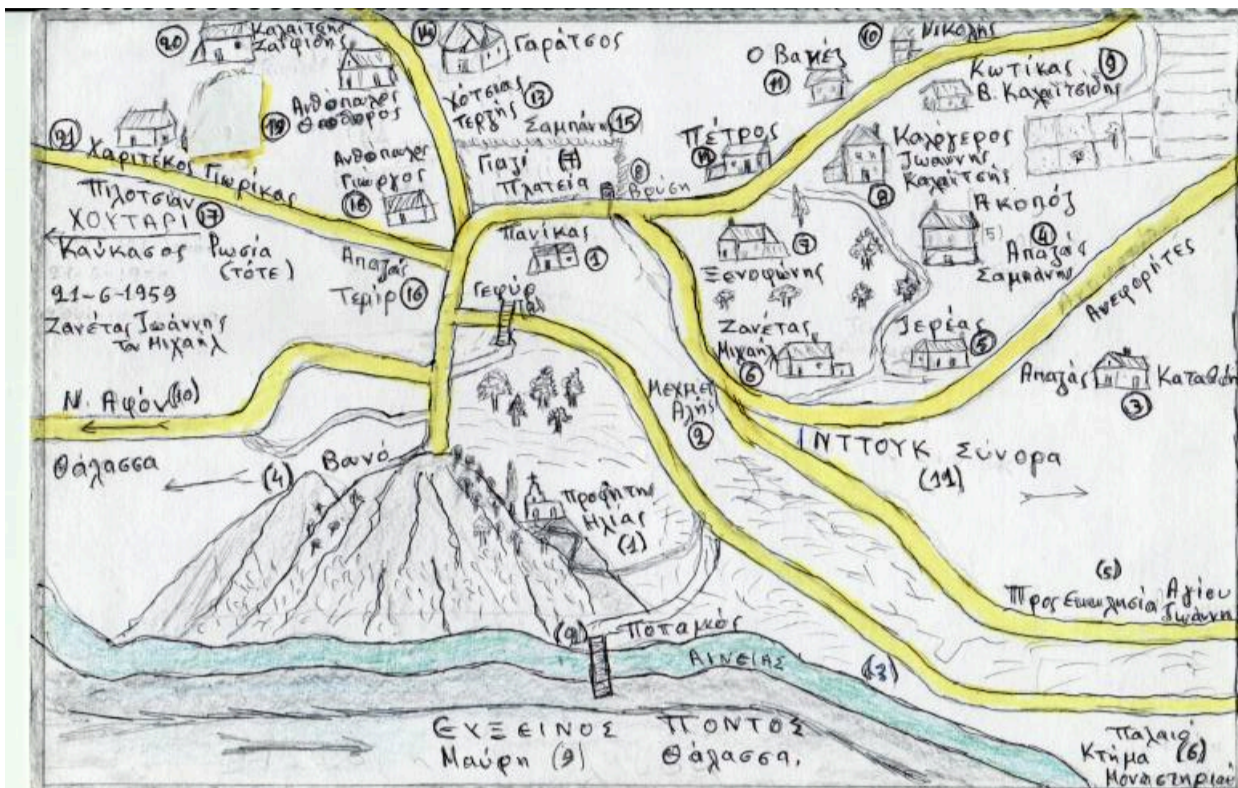
Αγαπητοί αναγνώστες σε αυτό το άρθρο θα αναφερθώ σε δύο Οφιτικά χωριά (οικισμοί) στον Καύκασο πρώην ΕΣΣΔ τότε, και σήμερα ανήκουν στη Δημοκρατία της Αιχαζίας. Τα χωριά αυτά είναι το ΧΟΥΤΑΡΙ και ΖΑΒΟΤ (Ανεφορίτες) της επαρχίας Νόβη Αφόν (Νέος Άθως). Ο Γιάννης Ζανέτας (Ζαρογιάννης) γιος του Δασκάλου Μιχάλη, γεννήθηκε στη Ρωσία το 1925. Μετανάστεψε και αυτός στην Γερμανία το 1960 για 27 χρόνια και επέστρεψε στην Ελλάδα οριστικά στις 5/10/1987, και είναι κάτοικος της Νέας Τραπεζούντας. Από την Γερμανία επισκέφτηκε την Ρωσία για προσκύνημα στο χωριό που γεννήθηκε. Με λύπη βρήκε εκεί ερείπια όπως και σε άλλα πολλά ελληνικά χωριά. Μου έδωσε δύο σκίτσα από τους δύο Οφιτικούς οικισμούς. Προσπάθησα να τα καλλιτεχνήσω να φαίνονται σαν χάρτες χωριών. Σημασία έχει νομίζω να αφήσουμε ένα ιστορικό αποτύπωμα των δύο χωριών όπως τα περιγράφει ο αγαπητός μας Γιάννης, που είναι ένας πολύ χαρισματικός άνθρωπος. Αν και δεν έμαθε πολλά γράμματα μπορεί να ομιλεί και να συνεννοείται με Γερμανούς άππαιστα, με Τούρκους, με Ισπανούς και Ιταλούς, με Ρώσους και φυσικά με την Ποντιακή Διάλεκτο. Όπως χαρτογράφησε τα δύο χωριά κατέγραψε τους ανθρώπους που ζούσαν εκεί Έλληνες και Ρώσους. Επειδή μερικά ονόματα είναι χωρίς επίθετο, ή μόνο με το χαρακτηριστικό παρατσούκλι, θεώρησα σωστό να καταγραφούν σωστά τα ονόματα και επίθετα για να μείνουν στην ιστορία των Οφιτών στους μελλοντικούς ιστορικούς που θα θέλανε ν' ασχοληθούν για τους Οφιτες της Διασποράς. Εκεί πήγαιναν πρόγονοι μας διωγμένοι από τον φόβο των Τούρκων ορισμένοι, και άλλοι ως οικονομικοί μετανάστες κατά καιρούς. Εκεί υπήρχε ασφάλεια στην Χριστιανική Ορθόδοξη Ρωσία. Απέραντες εκτάσεις όπου ασχολήθηκαν με την γεωργία, έφτιαξαν νοικοκυριά ασχολήθηκαν με την καπνοκαλλιέργεια, με το εμπόριο, έφτιαξαν ενορίες, ναούς, σχολεία, έπαιζαν και θέατρα. Από εκεί βοηθούσαν και τους συγγενείς τους στον Όφι του Πόντου. Για την προκοπή τους, τον τρόπο που ζούσαν οι Οφιτες Έλληνες απορούσαν οι Ρώσοι. Και ένας κομαντατούρ τοπικός άρχοντας είπε το εξής:

- Εσείς οι Ρωμιοί τι άνθρωποι είστε. Ο χρόνος 365 ημέρες όλο γιορτές και Αγίους έχετε και γιορτάζετε. Πότε δουλεύετε, κάνετε τόσα πράγματα στην αγροτική σας ζωή; Εσείς όλο γλέντια και χορούς κάνετε;

Είδατε τι απορία είχε ο μπολσεβίκος; Που να καταλάβει τους πόντιους;

Όλα αυτά μέχρι την επανάσταση των Μπολσεβίκων το 1917. Με εντολή του Στάλιν έγιναν άσχημα πράγματα. Έγινε μια ακόμη Γενοκτονία με 50.000 χιλιάδες εκτοπισμένους Έλληνες Ποντίους στην Σιβηρία. Για αυτό το θέμα κάνει έρευνα ο Γιάννης Μεγαλόπουλος και όσοι γνωρίζουν πρόσωπα και γεγονότα ερθουν σε επαφή με το Σύλλογο Υψηλάντη. Από τους δύο οικισμούς του Χούταρι όπως λέει ο Γιάννης Ζανέτας δεν έγιναν εκτοπισμοί γιατί ένας Έλληνας Πόντιος ο

ΟΦΙΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

Σκίτσο χωριού Χούταρι

Μιχαηλίδης Αναστάσιος που είχε οργανωθεί στο κόμμα και στο κολχόζ, δεν επέτρεψε να γίνει. Είχε τέτοια δύναμη που γλύτωσε πολλούς.

Περιγραφή των προσώπων που ζούσαν μαζί Ρωμιοί και Ρώσοι.

ZABOT-ANEFORITES.

Πρόσωπα: 1) Διαμαντιδαίοι, 2) Θεόδωρος Καραμαλής, 3) Ανέστης Σεϊταρίδης, 4) Θωμάς, 5) Λυκιδάιοι, Ιωάννης και Νικόλαος, 6) Σεϊταριδαίοι, Αχιλλέας και Σωτήρης, 7) (Κυρίκος), Πουλικίδης Αλέξης, 8) Τερζίδης Ανέστης και Στυλιανή, 9) Μελής Χατζιανιδαίοι (Καραπάνος), 10) (Τσεβίζος) Αραβιδαίοι, Ανέστης και Άγγελος, 11) (Κατσάνης), Εφραιμίδης Σταύρος, 12) (Κωστίκας), Σεϊταριδής Κωνσταντίνος, που είχε και εργαστήριο σιδεράδικο.

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΧΩΡΙΟΥ ΧΟΥΤΑΡΙ: Φτερότοπος κάμπος. Βράχια. Ανηφορίτες. Προς Χουτάρι. Προς Λάσιψα.

ΧΟΥΤΑΡΙ.

Πρόσωπα: 1) Πανίκας Χατζηιωαννίδης, 2) Μεχμέτ Αλής Ρώσος, 3) Απαζάς Αιχαζής Καταβόης, 4) Απαζάς Σαμπάνης, Αιχαζής, 5) Ιερέας Παντελής, Αιχαζής, 6) Ζανέτας Μιχαήλ, Δάσκαλος, 7) Αντωνιάδης Ξενοφών, 8) Καλαϊτσής Ιωάννης (καλόγερος), 9) Καλαϊτσής Βασίλειος, Ιλιανίδης Ηλίας, 10) Καλαϊτσής Νικολής, 11) Βανέζ Τεκμετής Αρμένης, 12) Ιωαννίδης Πέτρος του Πανίκα, 13) (Χότσιας) Τερζίδης, 14) Γαρατσιδής (Γαράτσος), 15) Σαμπάνης Αιχαζής,

16) Απαζάς Τεμίρ, 17) Πιλοτσιάν, 18) Ανθόπουλος Γεώργιος, 19) Ανθόπουλος Θεόδωρος, 20) Καλαϊτσής Ζαϊφίδης, 21) Κοκκινιδαίοι Γιωρίκας (συζ. Κανίκας).

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΧΩΡΙΟΥ ZABOT: 1) Προφήτης Ηλίας, 2) Γέφυρα, 3) Ποταμός ΑΙΝΕΙΑΣ, 4) Βουνό, 5) Κτήμα Αγίου Ιωάννη, 6) Παλαιό κτήμα Μοναστηρίου, 7) Γιαζί Πλατεία, 8) Γέφυρα, 9) Μαύρη Θάλασσα, 10) Προς ν. Αφόν, 11) Ιντούκ σύνορα.

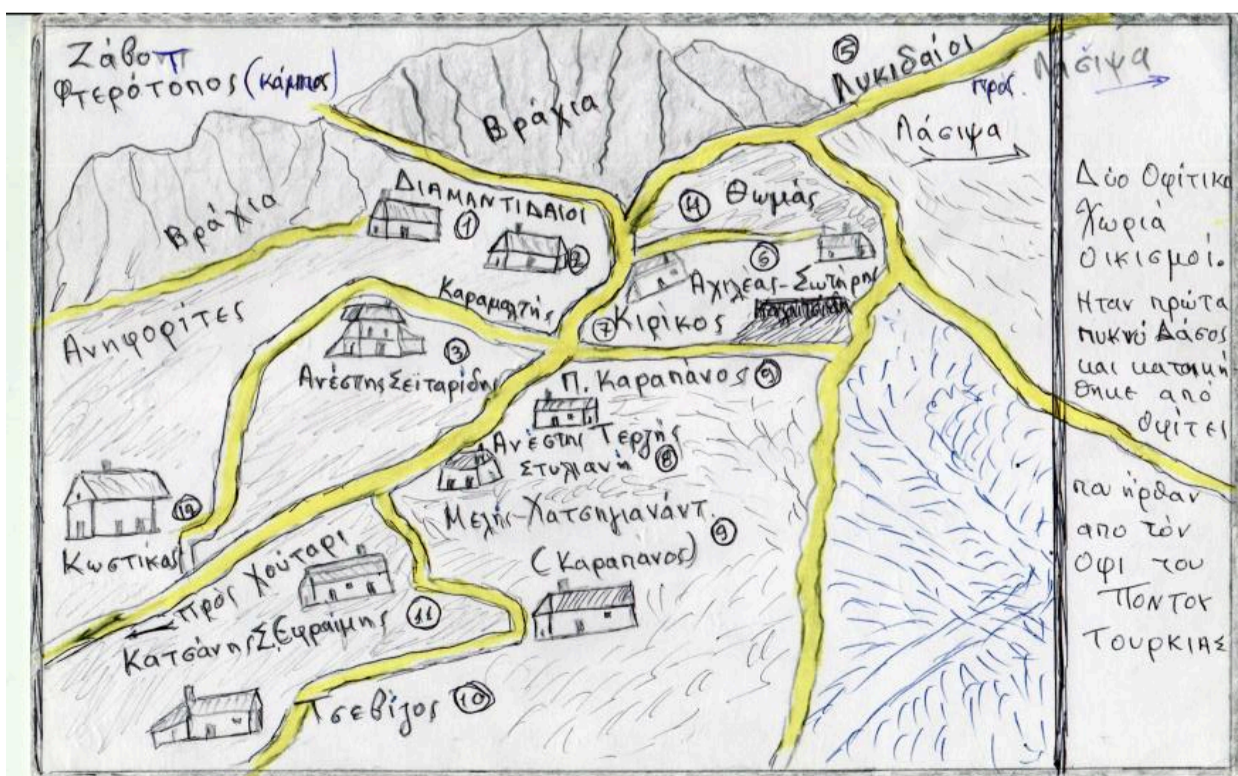
Τερζίδης Αριστείδης Ο δίκαιος

Πηγές μου: Αφήγηση του Ιωάννη Ζανέτα.

Ποντιακό Παραμύθι περιοχής Κάρς

Τ' αχούλ τη διάβολονος

Μίαν ο ήλον επαραπονεύτεν με το να έτον μαναχός κ' είχαν αδελφόν. Επήεν 'ς θεόν κ' επαρακάλεσεν άτον να δι' ατον αδειαν να υναικίζ. Ο Θεόν ν' άποίνεν κ' έξερνεν , εκούκσεν τον δάβολον κ' είπεν άτον, «Θέλω να λές με , ο ήλον εψαλάφεσε με άδειαν να υναικίζ, ντο λές, να διγ' ατον ;». Ο δάβολον είπεν άτον , «δέβα έβγαλλ' την τάπα σ' εγώ δάβολος κ' εσυ θεός εμέν ερωτάς ν' αφτάς;». Ατότε ο Θεόν κουκ' σεν τον αρχάγγελον Γαβρεήλ και είπεν και είπεν άτον: «Γαβρεήλ ο δάβολον με το γαιδουρι σ' εσο τάδα το παιρ' κιαν' παει , εσ' υ δέβα αποπαγκεσ' , ακλόθα τον , άμαν να μην ελέπ' σε και τέρεν ντο να λείει σιτα πάει». Αρχάγγελον έντον άφαντος και αποπαγκεσ' ατ' ακλόθα τον. Ο δάβολον σίτα επένεν 'ς έναν ορμίν , τα' ορμίν είχαν απέσ' νερόν, ο γαιδαρον αμον το ειδεν το νερόν, διψασμένο πολλά έτον , εκλίστεν κά και πίν'. Ατότε ο δάβολον είπεν τον γαιδαρον: «Γάιδаре , γάιδаре, πία νερόν, ο Θεόν αν ευατή έναν αχμαχλούχ και αχμαχλούχ και δι' άδειαν τον ήλον και υναικίζ, ά πλεθύν' νε 'ς σον κόσμον οι ηλ' και ά κάγ' νε τον κόσμον όλον και την ήν, νερόν άλλο κι ά βρήκ'ς να πίντς». Αρχάγγελον από όλα ετύπωσεν ατα'ς σο μυαλόν ατ' καλά κ' έτρεξεν επήεν'ς σον Θεόν. Ο Θεόν ερώτεσεν άτον «ντο ειδες , ν' εκ' σες σιτα επένεν'ς σο γεχούς κιάν ο δάαβολον;». «Σ' γεχούς κιάν ξάι κ' ελάλεσεν αμαν αμόν τ' επήεν τον κατέφορον κ' εσέβεν 'σ' ορμίν απέσ' ο γάιδαρων , ειδεν το νερόν κ' έτρεξεν κ' εκλίστεν κά και επίνεν με την καρδιαν, επίνεν κ' εχόρταζεν, ο δάβολον εκ' σα τον έλεεν: «Γάιδаре, πία , πία, όσον θέλτς, ο Θεόν άνέν και το δι' άδειαν τον ήλον και γυναικίζ κ' ευατή παιδία , ά πλεθύν' νε 'ς σον κόσμον απάν' οι ηλ' κι' καγ' νε όλον τον κόσμον , 'ς σην ην νερόν κι ά πομέν». Κι άτότε ο Θεόν είπεν , «ο δάβολον ορθά είπεν, κι πρέπ' να δίγω άδειαν τον ήλον. Κι ατσ' πα επέμνεν απάν'ς σον κόσμον είνας ήλος.

Σκίτσο χωριού Ζαβότ

Του ΒΛΑΣΗ ΑΓΤΖΙΔΗ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ: Μια ενδιαφέρουσα συνάντηση

Η ελληνοτουρκική αντιπαράθεση και οι μορφές που κατά καιρούς έχει λάβει, αποτελεί τη βασική αντίθεση στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης από τις αρχές του 19ου αιώνα. Όμως αποτελεί διαπίστωση, ότι στους περισσότερους αναλυτές, αλλά και σ' όσους ενδιαφέρονται για τα θέματα αυτά, έχει χαθεί η συναίσθηση του ιστορικού βάθους του προβλήματος. Δεν είναι γνωστές οι αρχικές αιτίες δημιουργίας του και οι ποικίλες μορφές που πήρε, από το δεύτερο π.χ. αιώνα όταν έγινε η πρώτη συνάντηση, έως σήμερα. Για να καλύψουμε λοιπόν το ιστορικό κενό, θα περιπλανηθούμε με το άρθρο αυτό στην πολύ ενδιαφέρουσα ελληνοτουρκική συνάντηση.

Μέχρι σήμερα δεν έχει προσδιοριστεί με ακρίβεια ο χρόνος εμφάνισης των Τούρκων στο προσκήνιο της ιστορίας. Γενέθλιος χώρος των πρώτων τουρκικών ομάδων είναι η ανατολική περιοχή της ευρασιατικής ζώνης, στα δάση της Σιβηρίας. Πιθανότατα, η πρώτη περιοχή που εμφανίστηκαν οι Τούρκοι να είναι η Ματζουρία. Κατά την πρώτη χιλιετία π.χ. άρχισε οι εξάπλωσή τους στην Άνω Ασία για να μετατραπούν από ανθρώπους των δασών σε ανθρώπους της στέπας. Ένα από τα πρώτα ονόματα με τα οποία εμφανίζονται είναι Χιόνγκ-νου. Οι Χιόνγκ-νου, οι οποίοι αποτελούσαν τους βάρβαρους που πολιορκούσαν την Κίνα από το Βορρά, φαίνεται ότι περιλάμβαναν στους κόλπους τους και αρκετές άλλες φυλές. Στην προέλασή τους προς τα δυτικά συγκρούονται με τους Γιουέ-τσε, τους οποίους διώχνουν από το Κανσού μεταξύ 177 και 165 π.χ. Οι Γιουέ-τσε, οι οποίοι πιθανόν να ταυτίζονται με τους Τοχάρους, εκδιώκονται και εξαναγκάζονται σε μετανάστευση. Έτσι έχουμε την πρώτη μεγάλη ιστορική μετανάστευση ενός λαού.

Βακτριανή: Η πρώτη συνάντηση Ελλήνων και Τούρκων

Οι Γιουέ-τσε, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τους Χιόνγκ-νου φτάνουν στη Φεργκανά του σημερινού Ουζμπεκιστάν, στη συνέχεια στη Σογδιανή και καταλήγουν στη Βακτριανή, όπου καταστρέφουν το διάσημο ελληνικό βασίλειο που ίδρυσαν οι επίγονοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Αυτή ήταν και η πρώτη επώδυνη συνέπεια επί του ελληνικού κόσμου, του γεγονότος της ύπαρξης των τουρκικών ομάδων.

Ο χώρος του Αλτάι θα μετατραπεί σε

βάση για την εξόρμηση των τουρκόφωνων ομάδων, οι οποίες βεβαίως ανήκουν στην κίτρινη φυλή. Βαθμιαία καταλαμβάνουν το χώρο του Τουρκεστάν εκδιώκοντας "ινδοευρωπαϊκές" ομάδες που ήταν εγκατεστημένες εκεί. Η συνάντηση με τον πολιτισμένο κόσμο αρχίζει στη Σογδιανή και στη Σαμαρκάνδη, όπου καταστρέφουν στην αρχή το μεγάλο ιρανικό πολιτισμό που είχε δημιουργηθεί και εκτουρκίζουν στη συνέχεια το χώρο. Αυτές οι πρωταρχικές ιστορικές συνθήκες διαμόρφωσαν αυ-

τό που αργότερα χαρακτηρίστηκε ως "τουρκικός χαρακτήρας". Όλες οι τουρκικές ομάδες που πέρασαν από την ιστορία διακρίνονταν για τα ίδια πράγματα. Ο Jean-Paul Roux, γράφοντας από μια φιλική, έως και υμνητική σκοπιά, το βιβλίο "Histoire des Turcs. Deux mille ans du Pasifique a la Mediteranee" (Fayard, 1984), επισημαίνει με ένα ποιητικό τρόπο: "Η περιπέτεια (της περιπλάνησης στην ιστορία των Τούρκων) είναι φτιαγμένη από καλπασμούς αλόγων, από βιασμούς κοριτσιών, από πόλεις που καίγονται, από κρανία που σχηματίζουν ολόκληρα βουνά. Είναι φτιαγμένη από βία και αίμα. ...Για το Ισλάμ, οι Τούρκοι υπήρξαν στην αρχή η ρομφαία του, αλλά αργότερα η ασπίδα. Μισθοφόροι εδώ, αρχηγοί μισθοφόρων εκεί, χτυπιούνται. Οι αντίπαλοί τους; Όλος ο κόσμος. Όλοι οι λαοί με τη σειρά, από τους πιο κοντινούς, ως τους πιο μακρινούς. Όσο για τους άμεσους γείτονές τους; Τους θεωρούν πάντοτε κληρονομικούς εχθρούς! Υπάρχουν, βέβαια, και κάποιες ειρηνικές περιόδους, ευεργετικές και υπέροχες, αλλά αυτό συμβαίνει συνήθως ανάμεσα σε δυο σφαγές. Οι Τούρκοι έχουν ιμπεριαλιστικές τάσεις να καταχτούν, να κυριαρχούν..."

Η πλέον φημισμένη τουρκική ομάδα, υπήρξε αυτή των Ούνων. Οι Ούνοι με αρχηγό τον Αττίλα, τη Μάστιγα του Θεού, όπως αποκλήθηκε, σπέρνουν τον όλεθρο στην Ευρώπη. Ο ελληνικός κόσμος δε γλύτωσε από τη Μάστιγα. Τα χρόνια 444-447 μ.χ. οι Ούνοι μετατρέπουν τη Μακεδονία και τη Θράκη σε έρημη περιοχή. Μετά το θάνατο του Αττίλα ο γιος του θα επιχειρήσει μια αποτυχημένη εκστρατεία κατά των Ελλήνων του Βυζα-

ντίου.

Εκατό χρόνια αργότερα θα εμφανιστεί για πρώτη φορά το όνομα "Τούρκος". Ένας ιδιαίτερος κλάδος των Χιόνγκ-νου ήταν οι Του-κυέ, όπως τους αναφέρουν οι Κινέζοι. Κάτω από τη λέξη "του-κυέ" κρύβεται η λέξη "τουρούκ", δηλαδή "τούρκος". Οι εξάπλωση των Τουρούκ δυτικά, αρχίζει με τη χρησιμοποίησή τους ως μισθοφόρων από τους Ιρανοί. Αντίστοιχες υπηρεσίες προσφέρουν και στους Έλληνες και έτσι βαθμιαία διεισδύουν στον ελληνικό κόσμο. Η πρώτη "ελληνοτουρκική προσέγγιση" έγινε το 567 μ.χ. Βασίστηκε στις κοινές φιλοδοξίες των Τουρούκ και των Ελλήνων, που ανταγωνίζονταν τους Ιρανοί. Η συμμαχία Ελλήνων και Τουρούκ επιτρέπει στους δεύτερους να επιτεθούν στο Ιράν και να καταλάβουν το Τοχαρεστάν.

Από κει και πέρα, οι Έλληνες θα έρχονται ολοένα και συχνότερα σε επαφή με διάφορες τουρκικές ομάδες. Οι Χαζάροι, οι Ογούζοι, οι Πεσενέγκοι, οι Κιπτσάκκοι, οι Τάταροι, οι Σελτζούκοι και τέλος οι Οθωμανοί θα έχουν ολοένα και ευρύτερη παρουσία στη γεωγραφική περιφέρεια που καλύπτει ο ελληνικός κόσμος.

Η κυριαρχία των Τούρκων

Οι Τούρκοι εμφανίστηκαν στο χώρο της ευρύτερης Μέσης Ανατολής, κυρίως ως μισθοφόροι των Ιρανοί. Η τεράστια πολιτική ισχύς που απέκτησαν κατά τον 9ο αιώνα, συνοδεύτηκε από τον εξισλαμισμό τους. Η σύγκρουση του Ιράν με το Τουράν θα χαρακτηρίσει εκείνη την περίοδο. Οι Ιρανοί τους αντιμετώπιζαν ως "κίτρινο κίνδυνο". Το 1055 οι Τούρκοι κατέλαβαν τη Βαγδάτη, την έδρα του Χαλιφάτου και πρωτεύουσα του μουσουλμανικού κόσμου και ανακηρύχθηκαν πολεμιστές του Ισλάμ. Εφεξής θα συγκρούονται οι δύο μεγάλες θρησκείες, ο Χριστιανισμός και το Ισλάμ, με εκπροσώπους δύο έθνη, τους Έλληνες και τους Τούρκους. Ο δρόμος των Τούρκων για τη διεκδίκηση του ελληνικού κόσμου είχε ανοίξει.

Το 1071 τα ελληνικά στρατεύματα νικήθηκαν στο Ματζικέρτ. Ο Άλπ Αρσλάν συνέλαβε αιχμαλωτο τον Ρωμανό Δ' Διογένη. Το μεγαλύτερο μέρος της Μικράς Ασίας, ειδικά το έρημο υψίπεδο, σύντομα περιήλθε στα χέρια των Τούρκων. Οι κήρυκες του Ισλάμ, οι γαζήδες (ghazi), και οι νέοι προσήλυτοι θα έχουν ως στόχο την επικράτεια των απίστων. Η νέα θρησκεία του Ισλάμ ευνοεί την επικράτηση των ολιγάριθμων τουρκικών ομάδων πάνω σε αλλογενείς πληθυσμούς. Σ' αυτό συντελούν και άλλοι παράγοντες όπως η πολυδιάσπαση των Ελλήνων σε ανταγωνιζόμενα κρατίδια, η προ-

σφορά στρατιωτικών υπηρεσιών από βυζαντινούς στρατηγούς σε Τούρκους, η συγκεντρωτική πολιτική των Βυζαντινών αυτοκρατόρων, καθώς και η διαφθορά της κεντρικής εξουσίας. Τάσεις αποδοχής των νέων κυρίαρχων εμφανίζονται και οι μονοφυσικοί πληθυσμοί της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, όπως οι Αρμένιοι και οι Ασύριοι.

Το 1081 ιδρύθηκε το Βασίλειο του Ρούμ στη Νίκαια της Βιθυνίας και τρία χρόνια αργότερα στο Ικόνιο. Το όνομα του πρώτου τουρκικού βασιλείου στη Μικρά Ασία σήμαινε ότι η χώρα κατοικούνταν από Έλληνες. Επιπλέον οι Σελτζούκοι, τη μεγαλύτερη διοικητική περιφέρεια του κράτους τους στη δυτική Ανατολία, την ονόμαζαν Βιλαγέτ-ι Γιουνανί, δηλαδή "Ελληνική Επαρχία", ή "Ελλάδα".

Το 13ο αιώνα, ο τουρκικός πληθυσμός αντιπροσώπευε το 10% του συνολικού πληθυσμού της Μικράς Ασίας. Η αύξηση του τουρκικού ποσοστού στη συνέχεια ήταν αποτέλεσμα των μαζικών εξισλαμισμών. Ο σύγχρονος ιστορικός της μεσαιωνικής Μικράς Ασίας Claude Cahen στο βιβλίο του "Pre-ottoman Turkey" (Λονδίνο, 1968), εκτιμά ότι ο συνολικός πληθυσμός των Τούρκων που εισέβαλαν στον ελληνικό χώρο ήταν διακόσιες έως τριακόσιες χιλιάδες. Ο ντόπιος πληθυσμός, ελληνικός στο μεγαλύτερο μέρος του, ανερχόταν σε οκτώ, περίπου, εκατομμύρια.

Το μοιραίο έτος για τους Έλληνες, υπήρξε το 1204 μ.χ., όταν οι σταυροφόροι κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη. Η παράλληλη εμφάνιση των Μογγόλων του Τσέγγις Χαν ανατολικά, που συντρίβει τα τουρκικά βασίλεια, απομακρύνει την ημερομηνία της τελικής ήττας. Οι Οθωμανοί εισβάλλουν στον ελληνικό χώρο για να αποφύγουν την μογγολική προέλαση. Πρώτος χώρος εγκατάστασής τους ήταν κοντά στο σημερινό Εσκισεχίρ, στα Βυζαντινοσελιτζουκικά σύνορα.

Η Μικρά Ασία έγινε έδαφος άσκησης της προσηλυτιστικής πολιτικής των μουσουλμάνων ιεροκρηρύκων. Από τον 14ο αιώνα συναντιούνται Έλληνες στους χώρους της νέας θρησκείας. Ο κορυφαίος μουσουλμάνος διανοούμενος και ιδρυτής του τάγματος των δερβίσιδων Τζελαλεδίν Ρουμί, γράφει ποιήματα στη δημόδη ελληνική γλώσσα της Καππαδοκίας, ενώ χρησιμοποιεί ελληνικές λέξεις για να εκφράσει ιδέες και συναισθήματα. Δημιουργεί επίσης την "μονή του Πλάτωνα". Τα μελωδικά κείμενα των δερβίσιδων αποτελούν προσαρμογή των βυζαντινών μελωδιών στις νέες ανάγκες. Ο Ρουμί δεν εκτιμούσε καθόλου τους Τούρκους και μάλλον αυτό συνέβαινε και στην υπόλοιπη μουσουλμανική διανοήση εκείνης της εποχής. Έγραφε: "Για την οικοδόμηση πρέπει να προσλαμβάνονται Έλληνες εργάτες και για την κατεδάφιση Τούρκοι. Γιατί η δόμηση του κόσμου είναι ιδιότητα των Ελλήνων, ενώ η καταστροφή και το γκρέμισμα έχει ανατεθεί στους Τούρκους." Αυτή η αντιμετώπιση, ειδικά του Μεβλανά Ρουμί, ο οποίος χαρακτηριζόταν και από ανεξίτηλο λόγο, οδήγησε σημαντική μερίδα του χριστιανικού πληθυσμού, μαζί με τους ιερείς του, να ασπαστεί το ισλαμικό δόγμα.

Η οθωμανική εποχή

Παράλληλα χάνεται τελείως η συναί-

σθηση του "ανήκειν" στην τουρκική ομάδα και κυριαρχεί το "ανήκειν" στο κυρίαρχο θρησκευτικό δόγμα. Έτσι, τα τουρκικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά αρχίζουν να θεωρούνται υποδεέστερα, ενώ "Τούρκος" σημαίνει αποκλειστικά το μουσουλμάνο. Δημιουργήθηκε και αντίστοιχο ρήμα για να δηλώσω τον εξισλαμισμό, τη μεταστροφή προς το μουσουλμανικό δόγμα: "τουρκεύω". Έτσι λοιπόν, όσοι Έλληνες χριστιανοί εξισλαμίζονταν, τούρκευαν, ενσωματώνονταν κατευθείαν στην κυρίαρχη κοινωνική ομάδα. Κατ' αρχάς απαλάσσονταν από την καταβολή του κεφαλικού φόρου που βάραινε τους "άπιστους". Αντιθέτως, όσοι παρέμεναν πιστοί στην πατρογονική θρησκεία αντιμετώπιζονταν ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας και υφίσταντο πλήθος διακρίσεων.

Το 1453 οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν την Κωνσταντινούπολη, θέτοντας συμβολικά τέλος στον ελληνικό χριστιανικό κόσμο. Το 1458 κατελήφθη η Αθήνα, το 1461 κατελύθη το τελευταίο ελληνικό κράτος, η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας και το 1475 το τελευταίο ελεύθερο ελληνικό έδαφος στην Ανατολική Κριμαία. Αργότερα εισήλθαν στο νέο οθωμανικό κόσμο οι ελληνικές περιοχές που βρίσκονταν υπό την ενετική κυριαρχία, όπως για παράδειγμα η Κρήτη. Ο Άραβας περιηγητής Ίμπν Μπατούτα, ένας από τους σημαντικότερους του Μεσαίωνα ονομάζει "Αλ Τουρκίγιε" την Ανατολία, εξηγώντας όμως παράλληλα ότι είναι η "χώρα των Ρουμί", δηλαδή η χώρα των Ρωμιών, των Ελλήνων.

Έτσι, ο Οθωμανοί καλύπτουν τον παλιό ελληνικό κόσμο. Η επικράτηση των μουσουλμάνων στο χώρο της οθωμανικής αυτοκρατορίας, διαμορφώνει εντελώς νέες συνθήκες. Η προσηλυτιστική δράση των μουσουλμάνων ιεροπροσώπων ευνοείται από την εξουσία εφ' όσον ο εξισλαμισμός των γηγενών πληθυσμών μεγαλώνει την κοινωνική βάση των νέων κυρίαρχων. Το Κοράνι και η νομοθεσία που βασίζεται πάνω σ' αυτό, εισάγει ένα νέο διαχωρισμό των εθνών: οι πιστοί και οι άπιστοι. Όσοι εξισλαμίζονται εντάσσονται αυτόματα στο κυρίαρχο έθνος. Το φαινόμενο των εξισλαμισμών είχε πάρει ιδιαίτερη έκταση και στον βαλκανικό κορμό της Ελλάδας. Στην κεντρική και δυτική Μακεδονία οι εξισλαμισμένοι Έλληνες έμειναν γνωστοί με το όνομα "Βαλαάδες", από την μόνη τουρκική λέξη που

γνώριζαν. Στην Ηπειρο αλλά και στην Πελοπόννησο συναντούμε πολλούς Έλληνες μουσουλμάνους. Κορυφαίο πρόσωπο, που συμβολίζει το ρόλο των εξισλαμισμένων Ελλήνων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, είναι ο μέγας αρχιτέκτονας Σινάν, ο οποίος δημιούργησε το σύμβολο της οθωμανικής Κωνσταντινούπολης, το Μπλε Τζαμί.

Η ιθύνουσα τάξη της Αυτοκρατορίας, διακρινόταν για το "μουσουλμανικό σνομπισμό" της σε σχέση με τους αυθεντικούς Τούρκους. Ένα από τα αποτελέσματα αυτής της διάθεσης, ήταν να είναι η οθωμανική γλώσσα πολύ απομακρυσμένη από τη γλώσσα που μιλούσαν οι τουρκόφωνες ομάδες του πληθυσμού, με βασικό χαρακτηριστικό της το πλήθος αραβοπερσικών λέξεων και δομών. Κατά την οθωμανική περίοδο υπήρχε περιφρόνηση της λέξης "Τούρκος", με αποτέλεσμα κατά τον 19ο αιώνα να σημαίνει το "χωριάτη", τον "αξεστο".

Η μοίρα των Ελλήνων

Εάν προσπαθήσουμε να κατατάξουμε τους Έλληνες κατά την οθωμανική περίοδο, θα διακρίνουμε δύο μεγάλες κατηγορίες: τους χριστιανούς και τους μουσουλμάνους. Όσοι εξισλαμίστηκαν, ενσωματώθηκαν στο κοινωνικό μόρφωμα που στην εποχή του εθνικισμού ονομάστηκε "τουρκικό έθνος" αποκτώντας μια πλαστική τουρκική εθνική ταυτότητα, όπως και οι υπόλοιποι μουσουλμανικές εθνότητες. Οι ιστορικές συνθήκες δεν επέτρεψαν στο μέρος αυτό των Ελλήνων -το οποίο είχε εμφανιστεί σε κάθε μέρος του ελληνικού κόσμου- να εκφραστεί πολιτικά. Το μέγεθός του δεν ήταν ευκαταφρόνητο. Για παράδειγμα, η πλειονότητα των Ελλήνων του μικρασιατικού υψιπέδου είχε εξισλαμιστεί, στην Κρήτη κατά το πρώτο τέταρτο του 19ου αιώνα οι χριστιανοί ήταν λίγο, μόνο, περισσότεροι από τους μουσουλμάνους, ενώ στον Πόντο, πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, με βάση τους υπολογισμούς του Πατριαρχείου οι μουσουλμάνοι και κρυπτοχριστιανοί Έλληνες ανέρχονταν στο ένα τρίτο του αριθμού των χριστιανών Ελλήνων. Στην Κύπρο, οι εξισλαμισμένοι πρέπει να ανέρχονταν επίσης στο ένα τέταρτο του ορθόδοξου πληθυσμού κ.λπ.

Σήμερα, στη σύγχρονη τουρκική κοινωνία, παραμένουν ακόμα ορατές τессερις ελληνόφωνες μουσουλμανικές ομάδες: κρητική, ποντιακή, μακεδονική και κυπριακή.

Οι χριστιανοί Έλληνες είχαν άλλη πορεία. Το Πατριαρχείο και ο κλήρος υπήρξαν θεσμοί απαραίτητοι και χρήσιμοι για την Αυτοκρατορία. Έτσι ενισχύθηκαν και εφωδιάστηκαν με πλήθος προνομίων. Σημαντικό γεγονός υπήρξε η ελληνική κυριαρχία επί των άλλων ορθόδοξων, μέσω της υποχρεωτικής τους ένταξης στο μιλέτ των Ρωμιών. Η μικρή ομάδα των Φαναριωτών, κατάφερε να γίνει απαραίτητη στην οθωμανική διοίκηση και να χρησιμοποιηθεί ανάλογα. Κορυφαία στιγμή του ρόλου της ήταν η ανάληψη της διοίκησης των παραδουνάβιων ηγεμονιών. Ο λαός, όμως υπέφερε από την αυθαιρεσία της μουσουλμανικής διοίκησης και την αβάστακτη φορολογία. Εξάλλου, η επίσημη πολιτική ευνοούσε πάντα τον εξισλαμισμό.

Η οθωμανική κατάκτηση ήταν αιτία μεγάλης εξόδου προς τη Δύση και τη Ρωσία, όπου δημιουργήθηκαν σημαντικές ελληνικές παροικίες, από την Άλωση της Πόλης και εντεύθεν. Οι παροικίες αυτές, όπου κατοικούσε η ελληνική διάνοηση αλλά και η νεαρή ελληνική επιχειρηματική τάξη, υπήρξαν οι χώροι όπου οι νέες ιδέες του ευρωπαϊκού διαφωτισμού οδήγησαν στη διατύπωση του αιτήματος για αποτίναξη της οθωμανικής κυριαρχίας. Η τάση αυτή πήρε στις αρχές του 19ου αιώνα, τη μορφή ενός μεγάλου επαναστατικού κινήματος του συνόλου των Ελλήνων, με αποτέλεσμα κατέληξε στη δημιουργία ενός μικρού κράτους στο Νότο της βαλκανικής χερσονήσου, το οποίο περιλάμβανε τα πλέον απομακρυσμένα και υποβαθμισμένα εδάφη του ελληνικού κόσμου.

Εθνικισμός και εθνικές εκκαθαρίσεις

Ένας σημαντικός παράγοντας που εμπτόδισε την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και απόδοσης ίσων δικαιωμάτων σ' όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως θρησκείας, ήταν ο νεαρός τουρκικός εθνικισμός. Με την εμφάνισή του απόκτησε θετική σήμανση ο όρος "Τούρκος". Οι Οθωμανοί αξιωματικοί που είχαν βρεθεί στη Γαλλία, ερμήνευσαν κατά το δοκούν τις αξίες του διαφωτισμού, παράγοντας μια από τις πλέον φρικιαστικές μορφές εθνικισμού.

Ο τουρκικός εθνικισμός, με κέντρο δράσης του την οθωμανική Θεσσαλονίκη, αποφάσισε το 1911 την επίλυση του εθνικού προβλήματος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τη φυσική εξόντωση των γηγενών χριστιανικών εθνοτήτων. Τελικά, ο στόχος επετεύχθη! Οι γηγενείς χριστιανικές εθνότητες της Ανατολίας, οι Έλληνες και οι Αρμένιοι, εξοντώθηκαν ή εκδιώχθηκαν. Ο πολυεθνικός μουσουλμανικός χώρος παρέμεινε ο μόνος αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος. Στη συνέχεια, οι εθνικιστές προσπάθησαν να μετατρέψουν το χώρο αυτό σε εθνικό τουρκικό και να αντικαταστήσουν τη μουσουλμανική πίστη με την τουρκική εθνική ταυτότητα. Προσπάθησαν με βίαιο τρόπο να μετατρέψουν τους μουσουλμάνους, με τις ποικίλες εθνοτικές προελεύσεις, σε Τούρκους πολίτες που πιστεύουν ότι ο γενέθλιος χώρος τους βρίσκεται κάπου στην Κεντρική Ασία. Αυτό ακριβώς το εγχείρημα, δημιούργησε στην Τουρκία το σύγχρονο διχασμό και το μεγάλο υπαρξιακό και πολιτικό της πρόβλημα.

«Παράδοση και παραδοσιακή «δεξιοτεχνία» στη λύρα»

του Θανάση Στυλίδη
εισήγηση: Δεύτερη

Ποια είναι η κατάσταση της ποντιακής μουσικής σήμερα; Είμαστε ευχαριστημένοι με την πορεία της; Άραγε ακούμε στις μέρες μας καλή ποντιακή μουσική;

Με την ευκαιρία ενός διαδικτυακού δημοψηφίσματος με τα παραπάνω ερωτήματα, το περιοδικό AMA-ΣΤΡΙΣ, οργάνωσε στις 20/12/2010 εκδήλωση διαλόγου με θέμα την Ποντιακή μουσική στο χώρο της Ευξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης. Η συζήτηση ήταν ανοιχτή, με την αφορμή της συζήτησης έδωσαν οι ερωτήσεις του διευθυντή και εκδότη του περιοδικού Δημήτρης Πιπερίδη στους Χρήστο Αντωνιάδη-στιχουργό, Κώστα Τσαχουρίδη-εθνομουσικολόγο και Αλέξανδρο Παρχαρίδη-τραγουδιστή.

Πολλά ειπώθηκαν από τα οποία με άλλα συμφωνούμε και με άλλα όχι. Ωστόσο η πρωτοβουλία ήταν σημαντική με την έννοια ότι πρέπει και εμείς οι Πόντιοι να δημιουργήσουμε κάποτε βήματα επικοινωνίας και διαλόγου για τα μεγάλα και σοβαρά ζητήματα του χώρου μας. Συγχαρητήρια λοιπόν στο περιοδικό!

Στο παρόν άρθρο θα αναφερθούμε ακροθιγώς στο πρωταρχικό ερώτημα που έθεσε η εκδήλωση αποφεύγοντας συνειδητά επιστημονικές αναλύσεις και αναφορές, οι οποίες εξάλλου είναι δουλειά των ειδικών

Θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το θέμα περισσότερο εμπειρικά, με τον κοινό νου και τη μέση λογική.

Ποιο ήταν λοιπόν το πρώτο ερώτημα;

Είστε ικανοποιημένοι με την κατάσταση της ποντιακής μουσικής σήμερα;

Στο παραπάνω ερώτημα αν θυμάμαι καλά το 53% των ερωτηθέντων στη δημοσκόπηση του περιοδικού απάντησαν ΟΧΙ το 41% ΝΑΙ και το 6% ΔΕΝ ΞΕΡΩ, ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ. Κατά τα παραπάνω στο ποντιακό κοινό έχουν διαμορφωθεί δύο ισοδύναμες τάσεις, τάσεις που περίπου ισοδύναμα εκδηλώθηκαν και στη συζήτηση που επακολούθησε στο χώρο της Ευξείνου Λέσχης.

Η πρώτη τάση εκφράζεται από αυτούς που θεωρούν την κατάσταση της ποντιακής μουσικής σήμερα, άσχημη. Την τάση αυτή, όσοι διαφωνούν με αυτήν, την ονομάζουν "παραδοσιακή", "σκληροπυρηνική", "στατική" και ούτω καθεξής. Κατά τη γνώμη μου πάντως, αποτέλεσε έκπληξη το πλειοψηφικό ποσοστό της τάσης αυτής, καθώς στην καθημερινότητα δεν εμφανίζεται ως πλειοψηφικό ρεύμα. Το αντίθετο, στη δισκογραφία, στις "ποντιακές" εκπομπές, στα κέντρα διασκέδασης αλλά και στις εκδηλώσεις των συλλόγων η τάση αυτή εμφανίζεται περίπου, σε άτακτη υποχώρηση!

Το δεύτερο ρεύμα είναι αυτών που αυτοπροσδιορίζονται ως "νεωτεριστές" και "οπαδοί της δημιουργικής εξέλιξης". Η τάση αυτή μολονότι στην μέτρηση του περιοδικού εμφανίστηκε ελαφρώς μειωμένη από την πρώτη, ωστόσο στη συζήτηση κέρδισε απ' ό,τι φάνηκε την απόλυτη πλειοψηφία του πάνελ των τριών προαναφερομένων προσωπικοτήτων της ποντιακής μουσικής, που συμμετείχαν στη συζήτηση. Όλοι τους εμφανίστηκαν απολύτως ικανοποιημένοι και αρκετά αισιόδοξοι. Η τάση αυτή, "της δημιουργικής εξέλιξης" εμφανίζει απόλυτη παντοκρατορία τόσο στις σύγχρονες ποντιακές μουσικές παραγωγές, όσο και στη σύγχρονη ποντιακή διασκέδαση.

Αναλύοντας τα παραπάνω, και παρά την πρώτη έκπληξη από το αποτέλεσμα, η μέτρηση του περιοδικού που εμφανίζει τους σκεπτικιστές σχετικά με την ποιότητα της σημερινής ποντιακής μουσικής ως πλειοψηφία, μπορεί να ερμηνευθεί μόνο ως συσπείρωση της μειοψηφίας μπροστά στην παντοδυναμία της πλειοψηφίας και ως τίποτε άλλο. Αυτοί που διαφωνούν με τη σημερινή κατάσταση, αγωνιούν, μελαγχολούν, ψάχνονται, και προσπαθούν με κάθε τρόπο να εκφράσουν την "γκρίνια" τους, όπως λένε οι "αντίπαλοι" τους.

Ας προσπαθήσουμε λοιπόν να εξετάσουμε το ζήτημα, το δυνατόν, αντικειμενικά.

Καταρχήν μιλάμε για ποντιακή μουσική, δε μιλάμε γενικά για τη μουσική. Συνεπώς η μουσική στην οποία αναφερόμαστε θα πρέπει να έχει άμεση αναφορά στους Πόντιους και σε όσους αισθάνονται Πόντιοι. Περαιτέρω η μουσική για την οποία μιλάμε είναι δημώδης και δημιουργήθηκε στο πέρασμα των αιώνων από το λαό. Όταν λοιπόν λέμε ποντιακή μουσική παράδοση στην ουσία εννοούμε τη δημοτική μουσική που μας παραδόθηκε από τους προγόνους μας. "Ετσι λοιπόν δεν

ευσταθεί αυτό που λέχθηκε από τους ομιλητές και κατά κόρον ακούγεται στους ποντιακούς κύκλους, ότι δήθεν μετά από 50 χρόνια και το "η μάνα εν κρύον νερόν" θα είναι παράδοση!

Αυτό και εσφαλμένο είναι και υπερβολικό. Και πεντακόσια χρόνια να περάσουν τα τραγούδια αυτά ποτέ δε θα γίνουν παραδοσιακά επειδή για τον απλούστατο λόγο δεν είναι δημοτικά. Το παραπάνω τραγούδι, όπως και εκατοντάδες άλλα παρόμοια "νέο-ποντιακά" τραγούδια είναι επώνυμες δημιουργίες και για το λόγο αυτό ουδεμία σχέση μπορούν να έχουν με την παραδοσιακή ποντιακή μουσική. Γιατί η μουσική αυτή γεννήθηκε και εξελίχθηκε μέσα από εντελώς διαφορετικές διεργασίες, πέρασε μέσα από το φίλτρο της ανώνυμης λαϊκής φαντασίας και ωρίμασε μέσα στις ψυχές και τα αισθήματα μυριάδων ανώνυμων ποντίων.

Η παράδοση λοιπόν δεν μπορεί ποτέ να είναι επώνυμη, αυτά τουλάχιστον λέει η επιστήμη.

Μα θα μου πείτε, όταν λέμε δημιουργική εξέλιξη δεν εννοούμε να φτιάξουμε νέα παραδοσιακά τραγούδια, κάτι τέτοιο είναι εντελώς οξύμωρο. Αυτό που θέλουμε να κάνουμε είναι να γεννήσουμε νέες ποντιακές μουσικές δημιουργίες! Γιατί η μουσική είναι ενιαία.....εξελισσεται.....και ποτέ δεν παραμένει στάσιμη..... Σύμφωνοι, το αντίθετο εξάλλου θα εναντιώνονταν στους νόμους της φύσης.

Θα πρέπει όμως αυτές μας οι δημιουργίες να είναι ποντιακές, γιατί όπως είπαμε και στην αρχή, για ποντιακή μουσική μιλάμε και όχι γενικά για τη μουσική. Και εδώ ερχόμαστε στα δύσκολα. Για να γεννήσεις νέα ποντιακή μουσική "νέο-ποντιακή" όπως την ονομάζουν, θα πρέπει να είσαι καταρχήν πόντιος! Και για να μην παρεξηγηθώ δε το θέτω υπό το πρίσμα της φυλετικής καταγωγής μόνο.

Θα πρέπει να αισθάνεσαι πόντιος, να σκέφτεσαι και να μιλάς ως πόντιος. Δε μπορείς να μιλάς, να νιώθεις και να σκέφτεσαι νεοελληνικά και να γράφεις στα ποντιακά. Δε μπορείς κάθε μέρα να κατακλύζεσαι από μουσικές κάθε είδους, βαλκανικές, ποπ, ροκ, γυφτομπάροκ, και να γεννάς ποντιακή μουσική! Είναι αδύνατο, αντίκειται στη λογική. Επομένως αυτό που θα κάνεις δε θα είναι ποντιακό, θα καμώνεται το ποντιακό, θα είναι ένα είδος νόθο, ερμαφρόδιτο!

Σήμερα αυτό ακριβώς συμβαίνει.

Και ο ερμαφροδισμός αυτός, δεν περιορίζεται μόνο στις λεγόμενες νεο-ποντιακές δημιουργίες αλλά έχει εισχωρήσει και ως ένας νέο-ποντιακός τρόπος εκτέλεσης ακόμη και των παραδοσιακών μελωδιών μας.

Τί βλέπουμε λοιπόν στα λεγόμενα "νέο-ποντιακά τραγούδια" και στο "νέο-ποντιακό" τρόπο εκτέλεσης των παραδοσιακών μας μελωδιών; Με πολύ λίγα λόγια

Αλλοίωση της ποντιακής ορχήστρας.

Η ποντιακή ορχήστρα, η λύρα δηλαδή, προκειμένου να ανταπεξέλθει στις "ανάγκες" του νεοελληνικού τρόπου διασκέδασης και όχι του ποντιακού, "αναγκά-

σθηκε" να βάλει δίπλα της όργανα της λαϊκής ορχήστρας της δεκαετίας του '70 και εντεύθεν. Αρμόνια, κιθάρες, ντράμς. Τα ανωτέρω όργανα συνοδείας αναγκαστικά εξοστρακίζουν το φυσικό ισοκράτημα της ποντιακής λύρας με την πρόφαση ότι.....έτσι ακούγεται καλύτερα.....! Βλέπουμε λοιπόν τους σύγχρονους λυράρηδες να παίζουν μόνο στη μια χορδή, να αποφεύγουν τις διπλοχορδίες, γιατί σε διαφορετική περίπτωση το ηχητικό αποτέλεσμα θα ήταν ένα αλαλούμ. Θα συγκρούονταν δηλαδή το φυσικό ισοκράτημα της λύρας με τα ακομπανιαμένα της κιθάρας και του αρμόνιου. Το παραπάνω αποτελεί κραυγαλέο παράδειγμα "εγκλιματισμού" της ποντιακής μουσικής στο περιβάλλον στο οποίο μεταφυτεύτηκε μετά την Ανταλλαγή.

Υιοθέτηση τεχνικών άλλων μουσικών οργάνων.

Στην περίπτωση αυτή η λύρα υιοθετεί τεχνικές άλλων νεοελληνικών οργάνων, παλαιότερα κυρίως του μπουζουκιού και σήμερα περισσότερο του βιολιού. Βιμπράντα, γλειψίματα και λυγίσματα, πεινιές και άλλα πολλά που καμία σχέση δεν έχουν με την ποντιακή αντίληψη στην μουσική εκτέλεση. Μακροσκελείς εισαγωγές που συνήθως καμία σχέση δεν έχουν με το μουσικό κομμάτι που ακολουθεί, προσπαθούν να εντυπωσιάσουν τον ακροατή που ούτως ή άλλως έχει εθιστεί τόσο σε αυτές σε σημείο που να τις θεωρεί σχεδόν απαραίτητες. Μάλιστα για τους περισσότερους οι εισαγωγές αυτές αποτελούν κριτήριο δεξιοτεχνίας του λυράρη. Φτάσαμε λοιπόν στο σημείο να λέμε,..... κοίτα τι κάνει ο άνθρωπος... κάνει τη λύρα βιολί.....ή κάνει τη λύρα μπουζούκι!

Την τελευταία δεκαετία έχει αλλοιωθεί εντελώς και ο τρόπος που συνοδεύει η λύρα τον τραγουδιστή. Αντί να παίζει χαμηλά τη μελωδία που τραγουδάει ο τραγουδιστής, όπως παραδοσιακά γινόταν, ο σύγχρονος λυράρης, κάνει τα λεγόμενα γεμίσματα και τις κόντρες, μιμούμενος τα τσαλίμια συνοδείας των εμπορικών μπουζουκιών στα μαγαζιά της νύχτας. Αυτό ήταν περίπου αναπόφευκτο γιατί για πολλά χρόνια η ποντιακή λύρα και οι λυράρηδες συγχρωτίστηκαν με τα όργανα αυτά στους χώρους των νυχτερινών μαγαζιών, όπου συνυπήρξαν. Και μια που μιλήσαμε για εισαγωγές, αξίζει να σημειωθεί το σύγχρονο φαινόμενο της ενορχήστρωσης στις ποντιακές ορχήστρες αλλά και στην ποντιακή δισκογραφία! Καλούνται λοιπόν καλλιτέχνες "λαϊκοπόπ" μουσικής παιδείας να ενορχηστρώσουν τις ποντιακές "δουλειές", με αποτέλεσμα στα ποντιακά νυχτερινά κέντρα οι ποντιακές ορχήστρες να αντιγράφουν μουσικές εισαγωγές από τον Ιμπραήμ και τον Εμπράχ μέχρι ακόμη και τον Ross Daly. Ακούς για δέκα λεπτά μουσική εισαγωγή, και εκεί που έχει πειστεί ότι στη σκηνή θα ανέβει ο Βασίλης Τερλέγκας ή ο Μάκης Χριστοδουλόπουλος, ανεβαίνει ο τάδε πόντιος τραγουδιστής! Τόσο καλά....

Κλοπή και αντιγραφή ξένων μουσικών μελωδιών.

Το παλαιό φαινόμενο της κλοπής μελωδιών σε όλο του το μεγαλείο. Τούρκικα , αράβικα ακόμη και ινδικάμασκαρεμένα με "ποντιακό" στίχο. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται και υπό την εκδοχή της αντιγραφής του ύφους των μουσικών αυτών. Η για χρόνια συνεργασία ποντίων μουσικών με μουσικούς τσιγγάνικης καταγωγής κυρίως από την περιοχή της Γουμένισσας, οδήγησε σε ένα ποντιακό μουσικό εσπεράντο απείρου κάλους. Το φαινόμενο είναι εξόφθαλμο τα τελευταία χρόνια στην τεχντροπία του δήθεν "ποντιακού" κλαρίνου , το οποίο δυστυχώς καμία σχέση δεν έχει με τις εκτελέσεις των Καρσλίδων, Μίτκα και Γιωργούλη Παπαδόπουλου. Η τεχνική του νόθου αυτού ποντιακού κλαρίνου κινείται μεταξύ Βασίλη Σαλέα και Παύλου Πιπιλιάρη , με αποτέλεσμα το σουξέ των τελευταίων χρόνων, δήθεν "Καρσλίδικο μαρς" να μοιάζει περισσότερο με τσιγγάνικη ρούμπα!

Επιρροές από το σύγχρονο Πόντο.

Και ενώ άλλοι ψάχνουν την εξέλιξη στα παραπάνω , μερικοί έχουν ανακαλύψει την "παράδοση" και την υγιή της εξέλιξη στη μουσική των σύγχρονων ποντίων μουσουλμάνων που κατοικούν σήμερα στον ιστορικό Πόντο. Είναι άραγε έτσι , αυτή είναι η αυθεντική λύρα; Πιστεύω πως όχι. Ούτε τεχνικά, ούτε ρυθμικά ούτε ως μελωδίες , η μουσική των παραπάνω έχει καμία σχέση με την δημοτική παραδοσιακή μας μουσική. Χειροπιαστή απόδειξη ότι από τη μουσική των παραπάνω απουσιάζουν εντελώς ρυθμοί που υπάρχουν σε μας αλλά και η τεχνική τους είναι εντελώς διαφορετική , με ελάχιστη χρήση της "τρίλιας" και εντελώς διαφορετική τεχνική του δοξαριού. Η μουσική τους προέρχεται από το ίδιο με μας δέντρο αλλά η σχέση που έχει με τη δική μας μοιάζει με τη σχέση που έχει ο Homo Sapiens με τον Homo

Neanderthalensis. Της σχολής αυτής είναι και άλλα περίεργα παντρέματα που έχουν παρεισφρήσει στη μουσική μας , όπως λύρα σε συνδυασμό με γαβάλ , η λύρα με ζουρνά και αγγεϊόν! 123

Και επειδή μουσική είναι και ο λόγος .

Οι νέο-ποντιακή δημιουργία έχει και στιχουργούς , ακόμη και ποιητές ! Φυσικά δεν είναι κακό η ποντιακή στιχουργία όταν είναι καλή και προέρχεται από ανθρώπους με ταλέντο και καλή γνώση της ποντιακής διαλέκτου (βλ. Κώστας Διαμαντίδης κ.α) . Δυστυχώς όμως συνήθως συμβαίνει το αντίθετο . Ο βασιλιάς είναι γυμνός και συνήθως τον ντύνουν με κουρέλια για να μην πω με σκουπίδια!

Το θέμα είναι μεγάλο , φυσικό δε και αναμενόμενο οι παραπάνω απόψεις να προκαλέσουν και αντιδράσεις . Θα ήταν όμως χρήσιμο, για το διάλογο και μόνο , οι έχοντες αντίθετη γνώμη να μας πουν ως παράδειγμα έστω και μια πρωτότυπη ποντιακή δημιουργία !

Ποιαξέρετε καμία ;
Σχεδόν μόνο ο Τσανάκαλης έγραψε πρωτότυπη μουσική, και πάλι όμως δεν μπορούμε να πούμε ότι και αυτός όσο μεγάλος και αν ήταν "πατούσε" στην παράδοση (βλ. Μαγκάλια , Ειρήνη κλπ) !

Λένε κάποιον.....μα να μείνουμε αιώνια στα ίδια ;
Σην κορ που επήεν στον παρχάρ.....σον τσοπάνον με τα πρόγατασην μοζικαν και τα κουσκουρία ;

Σίγουρα οι εποχές άλλαξαν και οι κοινωνικές συνθήκες που παρήγαγαν πρωτότυπη ποντιακή δημιουργία δεν υπάρχουν πια ! Εξάλλου ο γράφων είναι πολύ απαισιόδοξος για το μέλλον της ποντιακής μουσικής , για τον πολύ απλό λόγο ότι σε πολύ λίγα χρόνια το πρώτον η γλώσσα μας θα είναι μια νεκρή γλώσσα το δεύτερον γιατί δε θα υπάρχουν πια πόντιοι.

Κατά τη γνώμη μου μέσα σε αυτόν τον κοινωνικό ορυμαγδό και τον πολιτιστικό αφανισμό , όπου εν πολλοίς οι επιμέρους πολιτιστικές παραδόσεις θα συνθλι-

βούν μέσα στο χωνευτήρι της παγκοσμιοποίησης η απάντηση στο ερώτημα πώς θα ακούσουμε σύγχρονη καλή ποντιακή μουσική θα απαντηθεί μόνο μέσα από τη γνώση και τη μελέτη.

Από την καλή και σε βάθος γνώση της μουσικής μας παράδοσης , από την καταγραφή της και την περιφρούρησή της. Από τη μίμηση του παραδοσιακού που σε κάποια στιγμή θα μπορέσει να γίνει βίωμα, και ίσως μετεξελιχθεί σε σύγχρονη δημιουργία. Δε λέμε να γυρίσουμε στα παρχάρια και τα δρουβάνιααλλά πρέπει να κρατήσουμε ως κόρη οφθαλμού κάποια θεμελιώδη χαρακτηριστικά της μουσικής μας , τα οποία αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της . Θα πρέπει να προστατεύσουμε με αυτοθυσία το ύφος των μουσικών οργάνων μας , καθώς και την ύπαρξη και αυθεντικότητα του ποντιακού μουσικού μας λόγου.

Πρώτο ρόλο σε αυτή την προσπάθεια θα έπρεπε να έχει ο οργανωμένος ποντιακός χώρος που δυστυχώς και πάλι ίσεται πολύ χαμηλότερα των περιστάσεων.

Ο χώρος αυτός αντί να αναλώνεται σε προσωπικούς διαγκωνισμούς, δημιουργώντας φατρίες που πληγώνουν το κοινό ποντιακό αίσθημα , θα έπρεπε να εξασφαλίσει τις δομές και τις υποδομές εκείνες , για να απαντήσει στην πρόκληση που δεν είναι άλλη από τη φυσική συνέχεια του ποντιακού ελληνισμού .

Μέχρι σήμερα δεν υπήρξε φορέας , πρωτοβάθμιο ή δευτεροβάθμιο ποντιακό σωματείο που να προχωρήσει σε μία συστηματική καταγραφή της μουσικής μας παράδοσης .Δεν υπήρξε προσπάθεια για μια κλασική προσέγγιση και καταγραφή της τεχνικής της ποντιακής λύρας και της εκμάθησής της σε σχολές που θα προάγουν όχι τη λύρα ως όργανο μόνο αλλά κυρίως την ποντιακή λύρα. Δεν έγινε καμία σοβαρή προσπάθεια για την ίδρυση σχολών εκμάθησης της ποντιακής διαλέκτου στα παιδιά μας .

Αφήσαμε τους ρόλους αυτούς να τους διαχειρίζονται περιφερειακά ΜΜΕ με μειωμένης αξίας εκπομπές , οι οποίες περισσότερο διακωμωδούν και διασύρουν παρά διαφημίζουν την ποντιακή μουσική και του Πόντιους .

Μάθαμε όλα να τα κάνουμε πρόχειρα . Η μονοκαλιέργεια και η μονοδιάστατη ανάπτυξη του ποντιακού χορού σε συνδυασμό με την ημιμάθεια και τη στενοκεφαλιά μας , αφάνισε όλα τα υπόλοιπα.

Μόνο αν αλλάξει η προπεριγραφόμενη ζοφερή εικόνα και δημιουργηθούν υποδομές που θα λειτουργήσουν ως ασφαλιστικές δικλίδες , τότε μόνο θα υπάρξουν οι προϋποθέσεις για την παραγωγή καλής νέας ποντιακής μουσικής , έντεχνης και επώνυμης. Αυτή η μουσική απαραίτητα θα πρέπει να φέρει τα δομικά στοιχεία της παραδοσιακής μας , απαντώντας ταυτόχρονα στις σύγχρονες ανάγκες των Νέο-Ποντίων.

Γιατί η παράδοση , δεν είναι νεκρή , όπως πιστεύουν μερικοί , δεν είναι στατική . Το "παραδίω" είναι ρήμα ενεργητικό και μέσα του κρύβει κίνηση και δυναμική . Για να λειτουργήσει όμως θα πρέπει να υπάρχουν απαραίτητα δύο πρόσωπα, αυτός που παραδίδει και αυτός που παραλαμβάνει. Στόχος μας λοιπόν θα πρέπει να είναι κυρίως ότι αυτός που παραλαμβάνει θα εξακολουθήσει να υπάρχει καταρχήν, ως Πόντιος !

Ισιόλεξο Νο 4

Μόνο οριζοντίως.

του Τερζίδη Αριστεΐδη (Δίκαιος)

Το σημερινό ισιόλεξο είναι όχι με παρατσούκλια των Οφίων, αλλά με λέξεις της Οφίτικης Διαλέκτου. Είναι παρμένα από το σπουδαίο Λεξικό χειρόγραφο που μας παρέδωσαν τα παιδιά του Δημήτρη Χατζηγιαννίδη (Μήτος). Για όσους ενδιαφέρονται για την ιστορία μας, τον πολιτισμό και την ποντιακή διάλεκτο, εμείς προσπαθούμε όσο μπορούμε να περισώσουμε και να προβάλουμε την κληρονομιά μας που με τον καιρό χάνεται. Παραθέτω κατ' αλφαβητική σειρά λέξεις της Οφίτικης διαλέκτου. Ζητώ συν γνώμη για όσους αναγνώστες δεν είναι πόντιοι και δεν καταλαβαίνουν τις λέξεις αλλά μπορούν να μας διαβάσουν, ευχαριστώ.

- 1) Τελειώνω τις δουλειές μου.
- 2) Οκνώ, τεμπελιάζω.
- 3) Τα τραύματά μου ξεφλουδίζονται.
- 4) Η δουλειά του να αφαιρώ το βούτυρο από το αριάνη.
- 5) Ξεκίνησα να έρθω κοντά σου.
- 6) Ενώνω δύο ψυχές, ή φέρνω δίπλα δίπλα δύο πράγματα.
- 7) Απολαμβάνω τον ζωγόνο ήλιο.
- 8) α)Νομίζω, β)Κάνω λιώμα τα λάχανα με την φτερωτή (φιρφιλικά).
- 9) α)Απλώνω τα νήματα του αργαλειού, β)Στραγγίζω, σουρώνω τα μακαρόνια.
- 10) Μαζεύω σωρούς από χόρτα στο χωράφι.
- 11) α)Κουνάω την αιώρα(λαιστέρα), β) Θεραπεύω την πληγή.
- 12) α)Διανυκτερεύω ή κατοικώ, β) Σχίζω το σανίδι ή κλαδί στη μέση.

Η λύση του προηγούμενου ισιόλεξου νο 3 είναι:
1)Αποτασμάζω, 2) Βουκολέβω, 3)Γουβίουμαι, 4)α) Δρυμί β)Δόνος, 5)Επήρε άψιμο, 6)Ζαγγομένο, 7)Θρέφκουμαι, 8) Ιβορίουμαι, 9)Καμπομένος, 10)Λιφτασεΐας, 11)Μαντισίριγμα.

1	A					Λ			Ω	
2	B					Ο				Ι
3	Γ					Ο				Ι
4	Δ					Ν			Ω	
5	E					Ο				Ι
6	Z					Ο		Ω		
7	H					Ο				Ι
8	Θ			Ω		Θ				Ω
9	I					Ω		Ι		Ω
10	K							Ι		Ω
11	Λ				Ω		Λ			Ω
12	M			Ω		M				Ω

Από το άλμπουμ της Γιαγιάς

Ταξίδι στο χρόνο μέσα από το πλούσιο φωτογραφικό αρχείο του συλλόγου μας.

Αγαπητοί συνδρομητές, συνδρομήτριες της εφημερίδας μας, από αυτό το φύλλο των Οφίτικων νέων θα καθιερώσουμε τη στήλη «από το άλμπουμ της γιαγιάς» μία στήλη που προϋπήρχε στα πρώτα χρόνια έκδοσης της εφημερίδας, αλλά διεκόπη στην πορεία γιατί δεν υπήρχε πολύ φωτογραφικό υλικό. Μετά όμως την αναζήτηση περισσότερων φωτογραφιών από όλες τις Οφίτικες οικογένειες, μέσω της εφημερίδας μας συγκεντρώθηκε ένας μεγάλος αριθμός με παλιές φωτογραφίες κυρίως ασπρόμαυρες και λιγότερο έγχρωμες, που θα μας ταξιδέψουν στο χρόνο και θα μας θυμίσουν – γεγονότα – εκδηλώσεις – πρόσωπα – οικογένειες – έθιμα κ.τ.λ. του χωριού μας.

Από την Συντακτική Επιτροπή της Εφημερίδας.

Αντώνης Μαυρόπουλος, Ευστρατία Ζανέτα, Δήμητρα Ζανέτα, Σοφία Μαυροπούλου Ζανέτα, Ιωακείμ Ζανέτας, Αντιγόνη Ζανέτα, Μυροφόρα (Μύρα) Τερζίδου.

Ζανέτα-Κοκκινίδου Ευστρατία, Κοκκινίδης Θεοφάνης, Κοκκινίδου Ζωή, Κοκκινίδου-Αδαμίδου Μαρία, Κοκκινίδης Ανέστης.

Κοκκινίδου Εύα, Ευτυχία αδερφή της Εύας, Κοκκινίδης Ανδρέας, Ιφιγένεια αδερφή της Εύας.

Όρθιοι από αριστερά. Άγνωστος, Βασίλης ξάδερφος του Αλέξη από το Κιλκίς, Θεοφάνης Κοκκινίδης, Μεγαλόπουλος Γεώργιος
Καθιστοί από αριστερά, Αλέξης Λυκίδης, Χρήστος Ζαϊφίδης

Κυριακίδης Σάββας, Κυριακίδης Σπύρος, Κυριακίδου—Πουλικίδου Αναστασία, Ρωσία δεκαετία του 60

Κυριακίδης Σάββας, Πουλικίδης Αλέξανδρος(Κίρκος), Πουλικίδου Αναστασία, Ρωσία δεκαετία του 70

ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗ ΘΕΟΦΑΝΗ

Μικρά Νέα του Χωριού μας

*Τέλειωσαν οι εργασίες του αποχετευτικού δικτύου του χωριού μας, ένα έργο πνοής και αναβάθμισης του χωριού ενταγμένο στο πρόγραμμα Ε.Σ.Π.Α. και έγινε με πρωτοβουλία του Δήμου Κατερίνης. Η μόνη εργασία του εργολάβου που ανέλαβε το έργο είναι να καλυφθούν με ασφαλτο τα σκαμμένα κομμάτια κάθε δρόμου όπου και τοποθετήθηκαν οι σωλήνες αποχέτευσης.

* Εργασίες συντήρησης και μόνωσης έγιναν στην εξωτερική βορεινή πλευρά του Ι. Ν. Ζωοδόχου Πηγής για καλύτερη προστασία από το κρύο και την υγρασία.

* Με τις συνεχόμενες νίκες που έκανε στον δεύτερο γύρο του τοπικού πρωταθλήματος της Γ' Ερασιτεχνικής κατηγορίας όπου αγωνίζεται η ιστορική ομάδα του χωριού μας ο ΕΘΝΙΚΟΣ, καταλαμβάνει την τρίτη θέση στον βαθμολογικό πίνακα και θα συμμετάσχει στους αγώνες PLAY OF για την άνοδο στην Β' Ερασιτεχνική κατηγορία.

Βράβευση του Χρήστου Τουλίκα

από το χωριό μας
στο 4ο Πανελλήνιο Μαθητικό Διαγωνισμό
«Ψηφιακής Καινοτομίας και Επιχειρείν
(E-nnovation junior).

Τον διαγωνισμό προκήρυξε το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, και αφορούσε μαθητές Λυκείου από Αθήνα, Πάτρα, Κατερίνη, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Χίο.

Στον φετινό διαγωνισμό έλαβαν μέρος 25 ομάδες μαθητών από 17 σχολεία της Ελλάδας (75% εκτός Αττικής).

Ο Χρήστος Τουλίκας και ο Αναστάσιος Τσιμιστριδης μαθητές και οι δύο του ΕΠΑΣ Κατερίνης πήραν το 4ο Βραβείο You Repair Tube: Δημιουργία ενός ιστότοπου με πολυμεσικό περιεχόμενο, που θα περιλαμβάνει videos και εικονικές αναπαραστάσεις με τεχνικό περιεχόμενο.

Η απονομή του βραβείου έγινε στις 30 Ιανουαρίου ημέρα των τριών Ιεραρχών, στο πνευματικό κέντρο Κατερίνης σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε η Δευτεροβάθμια εκπαίδευση Ν. Πιερίας, στην οποία βραβεύτηκαν και πολλά παιδιά του Ν. Πιερίας για τις επιδόσεις τους στα μαθήματα.